

Järjen tie totuuden etsinnöissä

(Todistus apostolisesta uskosta maailmalle)

Kristillisen todistamisen perusvaikeus maailmalle on siinä, että maailma ymmärrettynä ihmisyyhteisöksi, elää maailmallisista (pakanallisista), t.s., täysin evankeliumista poikkeavista ihanteista ja periaatteista. Ne on erinomaisesti esitetty Kristuksen kiusauksissa erämaassa. Apostoli Johannes on ilmaissut ne seuraavissa sanoissa: "Sillä kaikki, mikä maailmassa on, lihan himo, silmäin pyyntö ja elämän korskeus, se ei ole Isästä, vaan maailmasta" (1.Joh. 2:16). Kuitenkaan niitä ei ole vain osoitettu, vaan on osoitettu myös niiden keskinäisen yhteyden lainalaisuus, tietty hierarkkinen alistussuhde. Tässä hierarkiassa viimeisenä, t.s. kaikkein vaarallisimpana intohimona mainitaan ylpeys. Pyhän Raamatun ja kirkon perimätiedon mukaan ylpeys on ihmisen sielussa peruseste hänen tiellään Kristuksen luo. Tästä käy selväksi, mihin apostolisessa työssä sen paljastamiseksi ja neutralisoimiseksi, mikä ravitsee tätä intohimoa, pitää kiinnittää kristityn koko huomio, sillä päinvastaisessa tapauksessa saarnasta tulee hedelmätön.

Meidän sivilisaatiomme ihmisen ylpeyden ilmenemismuotojen suunnattomassa kirjossa ylpeys kiistatta ilmenee erityisen voimakkaasti ja avoimesti järjen kultissa, - luonnollisesti vanhan ihmisen (Ef. 4:22), toisin sanoen intohimojen orjana olevan ihmisen järjen, järjen, jota usko ei vielä ole puhdistanut, jota Jumalan Henki ei ole valaissut. Tätä järkeä maailma julistaa korkeimpana ihmisen ongelmien ratkaisemisen instanssina. Se vaatii henkisen elämän kaikkien puolien, itse kristillisen uskonkin, alistamista itselleen.

Missä sitten tämän järjen mukaan on totuus, ja sen mukana olemisen hyvyys ja elämän tarkoitus? - Ensi sijassa tieteessä ja filosofiassa. Tieteen täytyy huolehtia Johanneksen osoittamien kahden ensimmäitun mielihalun tyydyttämisestä, filosofian kolmannen mielihalun tyydyttämisestä. Nimenomaan tieteessä ja filosofiassa, eikä Jumalassa ja elämän pyhyudessa, "elämän korskeus" näkee ihmiskunnan ikuisten toiveiden toteutumismahdollisuuden onnen saavuttamiseksi. Tästä myös kaikkein terävimpänä ja vakavimpana nousee näiden kahden ihmisen tiedostamistoiminnan teologisen analyysin tehtävä sitä silmälläpitäen, että jokainen vilpittömästi totuutta etsivä voisi puolueettomasti ottaa kristillisen todistuksen sanan apostolisesta uskosta sellaisena kuin se on säilynyt kirkon pyhässä perimätiedossa.

Kysymys elämän tarkoituksesta tai siitä, mitä on oleminen tai mikä on totuus, on aina ollut ihmiskunnan edessä, huolimatta syövyttävästä filosofisesta skepsiksestä ja järjen yrityksistä rajoittaa elämän ymmärtäminen puhtaasti positivistisiin tai utilitaarisiin kehyksiin.

Todellinen tieto edellyttää annettavaksi lyhyen analyysin järjen tiestä ja sen rajoista totuuden etsinnässä luovan ajatuksen filosofisessa ja tieteellisessä suuntauksessa.

1. Mikä on totuus? Yritettäessä vastata tähän kysymykseen, historian areenalle astuu neljä perusvaatijaa: filosofia, tiede, mystiikka, uskonto (luettelon järjestys on tehty puhtaasti metodologisista vaikutteista).

Niiden vastaukset kysymysten kysymykseen voi lyhyesti ilmaista seuraavalla tavalla.

Filosofia (se, jolle tämä kysymys on olemassa):

Totuus on "puhtaan" järjen toiminnan etsitty tulos, sillä totuus on rationaalinen ja se voidaan ilmaista konkreettisissa käsitteissä ja arvostelmissa. Eivät kaikki ajatusjärjestelmät, kuten näyttää, ole hyväksyneet tätä väittämää. Mutta tätä koskevan erimielisyytensä nekin ovat perustelleet diskursiivis-loogisella menetelmällä, juuri siten vahvistaen, että nekin tarkastelevat järkeä ylimpänä tuomarina tämän kysymyksen ratkaisemisessa.

Tiede (20.vuosisadan puolivälin luonnontiede):

Totuus on "objektiivinen todellisuus", joka käsitetään empiiris-intuiitivis-rationaalista tietä, tai (20.vuosisata) tämän todellisuuden "hyödyllinen" malli.

Mystiikka (x Termillä "mystiikka" tarkoitetaan tässä ja jatkossa väärää, luuloteltua hengellistä kokemusta, kirkkoisien terminologiassa "ihanuus", erotuksena todellisesta Jumalan tuntemisen kokemuksesta, theosiksesta.) (kaikkien aikojen):

Totuus on sanoin kuvaamaton "ei mikään", jonka henkilö kokee siihen sisäisen sulautumisen kokemuksessa. "Ei minkään" tiedostaminen on tunnustuksen ulkopuolella. Se ei liity mihinkään "oikeauskoiseen" oppiin.

Kristinuskko:

Totuus on Jumala Itse, ääretön tunnettavuudessaan ja siitä syystä aina käsittämätön olemukseltaan, mutta alati avautuva teoissaan. Totuus on inkarnoitunut Jumala - Herra Jeesus Kristus, jonka tuntemista määräävät hengellisen elämän ankarat lait.

Erotuksena filosofiasta ja tieteestä, joiden menetelmät ovat täydellisesti rationaalisen kontrollin alaisia, mystiikka on irrationaalinen. Uskonto sen sijaan, ihmisen tieteellisten kykyjen koko täyteyden käsittävänä, tarjoaa ihmisen hengellisen kehityksen eri vaiheissa erilaisia, sekä rationaalisia (tieteellinen teologia), että irrationaalisia (hengellinen elämä) menetelmiä.

2. Minkävuoksi totuuden etsimisen filosofinen metodi synnyttää syvää epäilyä? Ensi sijassa siksi, että tämä menetelmä on itse asiassa puhtaasti rationaalinen, t.s. se sisältää tietyn logiikan (arvostelmat) ja tietyn käsiteapparaatin, mikä tekee filosofiasta tavallisen formaalisen järjestelmän. Mutta jos logiikka on puhtaasti instrumentaalinen ja puolueeton asia, käsitteiden suhteen asia on verrattomasti huonompi. Koskettelematta "yleiskäsitteiden" ongelmaa, voi todeta seuraavan tosiasian. Filosofia käyttää kieltä, joka on inhimillisen toimintamme heijastumaa. Ja jos hyväksyykin, että on olemassa apriorisia käsitteitä, niin nekin, ilman että ne täyttää määrättyllä, taaskin "empiriasta" lainatulla, sisällöllä, osoittautuisivat

epätarkoitukselliseksi inhimilliselle tietoisuudelle ja sen vuoksi "toimimattomiksi".

Ja vaikkakin filosofi erityisessä intuitiivisessa tai mystisessä kirkastuksessa tarkastelisi jotain syvällistä todellisuutta, joka menee tämän "kolmiulotteisen" maailman rajojen ulkopuolelle, niin silloinkaan hän ei kykenisi kuvaamaan sitä sentähden, koska meidän inhimillisestä sanastostamme puuttuvat täysin vastaavat sanakäsitteet tai kuvat. Lisäksi kaikki sanakäsitemme ovat yleensä (lukuunottamatta matemaattisia abstraktioita) hyvin epämääräisiä. V. Geisenberg on aivan oikein kirjoittanut tästä aiheesta: "Kaikkien käsitteiden ja sanojen merkitykset, jotka muodostuvat maailman ja meidän itsemme välisen kanssakäymisen avulla, eivät voi olla tarkasti määriteltäviä... Tämän vuoksi pelkästään rationaalisen ajattelun tietä ei voida milloinkaan tulla absoluuttiseen totuuteen."¹

On hyvin mielenkiintoista rinnastaa tämä nykyajan tiedemiehen ja ajattelijan ajatus 1000 vuotta ennen Geisenbergiä eläneen kristillisen kilvoittelijan, kvanttimekaniikkaa tuntemattoman ja luonnontiedettä harrastamattoman - pyhän Simeon Uuden Teologin lausumaan. Tässä hänen sanansa: Minä... itkin ihmiskuntaa, koska etsiessään epätavallisia todisteita, ihmiset esittävät inhimillisiä käsitteitä ja asioita ja sanoja, ja ajattelevat, kuvaavansa Jumalan olemusta, sitä olemusta, jota ei kukaan enkeleistä, eikä ihmisistä ole voinut nähdä eikä nimetä.² Kuten näemme, nämä molemmat lausumat puhuvat itse asiassa samaa: totuus, nimitimmepä me sitä miten tahansa, on järjelle transsendenttinen. Ja jos on ymmärrettävää, että kolmiulotteisen maailman käsittelen avulla on mahdotonta kuvata n-ulotteisen maailman kohteita, ja sitä suuremmalla syyllä äärettömän maailman kohteita, (mutta kenties oleminen on juuri sellaista?), niin sitä suuremmalla syyllä järjen täytyy pysähtyä, jos totuus yleensä on irrationaalinen. Lisäksi filosofia, asettaessaan kysymyksen sen uumenissa toteutettavan tietoisuuden totuudellisuudesta, osoittautuu olevansa noidankehässä. Se (kuten mikä tahansa formaalinen järjestelmä) ei voi todistaa totuudellisuuttaan (minkä Gödel on osoittanut toisella teoreemallaan, jonka mukaan on mahdotonta todistaa formaalisen järjestelmän ristiriidattomuus tämän samaisen järjestelmän keinoilla), koska se periaatteessa ei kykene astumaan ulos sen rationaalis-empiirisen alueen rajojen ulkopuolelle, joka on laadittu sen loogis-käsitteellisen apparatuurin ympärille. Tähän johtopäätökseen filosofia on tosiasiallisesti tullut myös omassa historiallisessa kehityksessään, tutkiessaan olemisen problemaa.

3. Lyhyesti järjen tien tällä historiallis-filosofisella suunnalla voi esittää seuraavassa muodossa.

Mikä on kiistatta olevaista? - Tästä kysymyksestä alkoi eurooppalainen filosofiamme muinaisessa Hellaassa. Ja koska sellaiseksi ei voitu hyväksyä muuttuvaa maailmaa, tätä "vääriä" käytettävissä olevaa todellisuutta, jo ensimmäiset ajattelijat, miletolaiset, Herakleitos ja muut, vahvistivat ensimmäiseksi aluksi ("ainoaksi monessa") sen, mikä voidaan nähdä vain metafysisesti. Kuitenkaan tällainen dogmaattinen lähestymistapa, varsinkaan erilaisten vastausten edessä) ei voinut pitkään tyydyttää ihmisjärkeä. Etsiessään sitä olevaista, josta osallisuus käsittäisi sekä maailman

olemisen, että henkilökohtaisen olemisen, ihminen alkoi etsiä ehdotonta todistetta totuudesta. Näin filosofiassa ontologisen päämäärän rinnalle syntyi toinen taso - loogiset keinot, ja nämä filosofian kaksi tasoa - eksistentiaalisuus ja rationaalisuus - ovat määrittäneet koko sen myöhemmän kohtalon.

Lännessä uuden ajan koittamisen myötä järkeily astui totaalisen epäilyn tielle. Sillä tullakseen "ankaraksi tieteksi", filosofia oli pakotettu, ratkaistessaan kysymystä todella olevaisesta, aluksi asettamaan kysymyksen itse tämän olevaisen olemassaolosta, t.s. kysymyksen olemisen olemisesta. Mutta tässäkin, ennen vastaamista tähän kysymykseen, sen täytyi vakuuttua ihmisen omien tiedollisten mahdollisuuksien luotettavuudesta, vakuuttua siitä, että ajatus kykenee adekvaatisti käsittämään todellisuuden, ja sitäkin enemmän, oppia tuntemaan oman itsensä, t.s. vakuuttua, että ajattelu kykenee todistamaan itsensä todellisuuden... itsensä kautta. Syntyi todellinen umpikuja filosofiassa: Jos alettiin oikeutetusta epäilystä mahdollisuuksiimme oppia tuntemaan olemisen, niin nyt jo asetetaan epäilyksen alaisiksi tiedollisen kyvyn toiminnan tulokset suhteessa itseensä; toisin sanoen: Jos alussa oli mahdotonta todistaa olemisen olemassaolo, niin nyt jo osoittautuu mahdottomaksi todistaa myös itse järjen olemassaolo. Näin epäily, jonka oli määrä kohottaa filosofia olemista koskevan luotettavan tiedon korkeimmalle tasolle, johti sen tajuamaan oman täydellisen epäluotettavuuden. R. Vil on osuvasti huomauttanut: "Pyrkiessään hillittömästi loppuunsa, sekä maailman historia, että filosofian historia ovat paljastuneet olemisen kadottamisen historiaksi".

Venäläiset slavofiilit, tehdessään länsimaisen filosofian sairauden diagnoosin, ovat terävästi nähneet pahan juuret järkiperusteen autonomiassa ja ovat kehottaneet (A. S. Homakov) rakentamaan ontologiaa, lähtien "tahtovan Järjen" teistisestä perusteesta.³ Sillä, jos järjen tietä ei voida todistaa olemisen olemassaoloa, niin tämä ei vielä merkitse, että ei ole olemassa mitään muuta mahdollisuutta todistaa sitä. Näin läntisen filosofian (ja tässä on sen suuri ansio) kielteiset tulokset johtavat vääjäämättä siihen, että itse järki pakottaa meidät etsimään tietä uuteen ontologiseen ajatteluun ja sanktioi sen. Näin filosofisen järjen historiallinen liikehdintä totuuden etsimisen tiellä johtaa ihmisen uskonnollisen maailmanymmärtämisen lähtökohtaan.

Tämän vahvistavat myös myöhemmät (Hegelin jälkeen) ajatusyritykset - vaikkakin vanhoista gnoseologisen toivottomuuden ongelmista vapautuneet, muttei kuitenkaan ontologian tielle asettuneet - kääntyä käytössä olevan olemisen puoleen ja ratkaista tällä tavalla olevaisen probleema. Ne eivät antaneet mitään. Kyse on niin sanotusta kulttuurifilosofiasta ja olemassaolon filosofiasta. Ensimmäinen suuntaus ottaa pohjaksi kollektiivis-historiallisen tietoisuuden todistuksen, jonka se löytää muistiinjääneistä kulttuurimuodoista. Mutta laajennettuaan filosofian subjektia, kulttuurifilosofia unohtaa täysin perustavaa laatua olevan kysymyksen: Mitä on maailman perustana?

Jälkimmäinen suuntaus, olemassaolon filosofia, lähtee myös käytössä olevasta olemisesta, mutta ei enää ulkoiselta alueelta, vaan sisäiseltä. Palatessaan ihmisen olemiseen, eksistentiaalisuus samalla irtisanoutuu "vihamielisestä maailmankaikkeudesta" ja kaikesta ulko- ja ylipersonaisesta olemisesta. Näin

molemmissa tapauksissa tapahtuu paluu paljaasta järjestykseen "olemiseen" - mutta olemiseen, joka on menettänyt ontologisuuden, ja joka on otettu "olemassaolon" fenomenaaliseen tasolle; kollektiivisen - kulttuurifilosofiassa, individuaalisen - eksistentialismissa. Näin filosofi edellisessä tapauksessa jättää maailman käsittämättömäksi, jälkimmäisessä - järjettömäksi, sillä kysymys totuudesta katoaa täysin filosofin näkökentästä.

4. Toisenlaisen tien totuuden etsimisessä järki kulkee luonnontieteellisessä maailman tuntemisessa. Vaikkakin tämä tie on historiallisesti merkittävästi lyhempi, kuin filosofialla, kuitenkin se ei ole tehottomampi saavutuksissaan. Millaisiin tuloksiin tieteellinen ajatus on tullut olemisen tuntemisessa?

18-19 vuosisadoilla sekä osittain, "tahattomasti", 20 vuosisadalla tieteessä on ollut vallalla puhtaasti mekanistinen käsitys, joka on tarkastellut maailmaa ainoastaan valtavana mekanismina, joka toimii ankarien ikiajoiksi annettujen lakien mukaan. Tunnettu on Laplace'n vastaus Napoleonille: "Sir, minä en tarvitse tätä hypoteesia". Kun Napoleon oli kysynyt Jumalan paikasta maailmassa, Laplace ilmaisi absoluuttisen determinismin maailmankäsityksessä, joka on ominaista tälle käsitykselle. On tunnettua, että yksi Leibnizin salaisista ajatuksista oli haave n.s. "Universaalin karakteristikan" luomisesta - algoritmin, jonka avulla puhtaasti mekaanista tietä voitaisiin "saada koko totuus". Mutta elävä luonto, puhumattakaan ihmisestä, ei mitenkään mahtunut tähän doktriiniin. Tämän vuoksi siihen myöhemmin lisättiin todennäköisyyden käsite ja kaikki alettiin selittää (vaikkakin millekään muutokselle antautumattomalla) syysuhteen ja sattuman tai "Sattuman ja Välttämättömyyden" (jos käytämme ranskalaisen biologin Jack Monod'n kirjan nimeä) yhdistelmällä. Tämä "tieteellinen näkökulma maailmaan", kuten sitä usein nimitetään, on pohjimmaltaan positivistinen, ja se sulkee sisäänsä vakaumuksen, että ainoa totuus on "objektiivinen" totuus, t.s. se, joka voidaan todistaa jokaisen puolueettoman tutkijan ulottuvilla olevilla erityishavainnoilla ja muutoksilla. Kaikki muu, mikä menee n.s. objektiivisen havainnon ja kokeen rajojen ulkopuolelle, esimerkiksi Jumala, henki, ikuisuus, rakkaus, ilo jne on subjektiivista, emotionaalista, eikä sillä ole mitään tekemistä tieteen ja totuuden kanssa.

Nykytiede kaikkine suunnattomine saavutuksineen, ja tarkemmin, niiden ansiosta on paljon vaatimattomampi, kuin lähimenneisyyden tiede. Tällä hetkellä tiedemiehet harvemmin kuin aikaisemmin puhuvat ehdottomista laeista ja useammin teorioista ja hypoteeseista, vähemmän - determinismistä ja enemmän - todennäköisyydestä, vähemmän - "totuudesta" ja enemmän - "malleista". Ja nämä mallit ymmärretään ei älyllisinä tai havainnollisina todellisuuden kopioina, vaan efektiivisinä todellisuuden probleemien mietiskelymetodeina ihmisen asettamien päämäärien saavuttamiseksi.

Mielenkiintoisia ja sangen kuvaavia tässä suhteessa ovat myös ne kriteerit, joita nykyään sovelletaan uusien teorioiden arvioimiseen. Niitä on kahdenlaisia. Toiset ovat omalaatuinen tyydytyksen ilmaus omasta maailmankäsityksestä. Jos uusi teoria sovittaa yhteen ilmiöt, joita edelliset teoriat eivät yhdistäneet, tai voi rinnastaa nämä ilmiöt "kauniimmalla" (A. Puankare, P. Dirak) tai "yksinkertaisemmalla" (E. Mah) tavalla, niin tätä

teoriaa pidetään vakuuttavana ja todellisena. Toinen kriteerien muoto liittyy funktionaalisuuteen: Todellisena pidetään sitä teoriaa, joka voidaan tarkistaa kokeellisesti ja jolla on ennustettavuus. Kuitenkaan nämä toiset kriteerit eivät kovinkaan usein "toimi" ilman edellisiä. F. Frank huomauttaa terävästi tämän johdosta: "Tiede muistuttaa salapoliisikertomusta. Kaikki faktat vahvistavat tiettyä hypoteesia, mutta loppujen lopuksi oikeaksi osoittautuu täysin toinen hypoteesi".⁴

On olemassa neljä muuta nykytieteelle luonteenomaista erityispiirrettä, jotka ovat erityisen kiinnostavia selvitettäessä sen johtopäätösten luotettavuusmäärää. Ensiksi, nykyään tiedemiehet harvoin puhuvat "tieteellisestä metodista" jonkin ainoan universaalin tieteen metodin mielessä. He puhuvat metodeista ja keksivät uusia metodeja uusien probleemien ratkaisemiseksi.

Toiseksi, ymmärtääkseen yksiä ja samoja ilmiöitä, tiedemiehet luovat erilaisia täydentäviä malleja. Yksi kaikkein tunnetuimmista esimerkeistä liittyy valon luonteeseen, missä päämääristä riippuen valoa tarkastellaan joko hiukkasina, jotka liikkuvat avaruudessa suunnattomalla nopeudella, tai aaltolina voimakentässä. Tuntuu siltä, että nämä molemmat toisensa poissulkevat mallit saavat alkunsa kvanttimekaniikasta, mutta kumpaankaan niistä erikseen ei sovellettu tieteen käsitys valosta. Ja vaikka tällainen kvanttimekaniikan dialektiikka onkin sovittamaton tavanomaisen terveen järjen kanssa, tiedemiehet tunnustavat, että näiden mallien käyttäminen antaa kaikkein parhaat mahdollisuudet valon luonteen kuvaamiselle.

Kolmanneksi, tieteessä on tapahtumassa objektiivisuuden käsitteen uudelleenarviointi. Perinteisen ajattelun mukaisesti tiede on antanut objektiivisuuden, joka on täysin riippumaton tiedemiesten henkilökohtaisista intresseistä. Jotakin tästä ihanteesta on vielä jäljellä. Mutta yhä useammin tunnustetaan, että tieteelliset tutkimukset askartelevat ihmishenkilön asettamien kysymysten ratkaisemisen, eikä minkään "objektiivisen" todellisuuden parissa. Etsittävät vastaukset ovat vastauksia ihmisten kysymyksiin. Enemmänkin, etenkin V. Geisenbergin töiden ilmestymisen ajasta alkaen vallalla on ollut käsitys, että ainakin joissakin hienoissa kokeissa, esimerkiksi, mikromaailman tutkimuksiin liittyvissä kokeissa, itse havainnointi vaikuttaa kokeen tuloksiin, ja kokeessa saatu tieto on monissa suhteissa suhteellista tietoa. Geisenberg kirjoitti: "Meidän mutkikkaat kokeemme eivät ole luontoa sinänsä, vaan tutkimusprosessissa toimintamme vaikutuksesta muuttunutta ja muutettua luontoa ... Tässäkin me siis törmäämme inhimillisen tiedostamisen ylipääsemättömiin rajoihin."⁵

R. Oppenheimer kirjoitti: "Minulla oli mahdollisuus konsultoida neljäkymmenen fyysikko-teoreetikon kanssa...Kollegoillani, huolimatta heidän näkemystensä erosta, on kuitenkin sama vakaumus. Kaikki myöntävät, että me emme ymmärrä materian luontoa, lakeja, jotka säätelevät sitä, kieltä, jolla se voidaan kuvata."⁶

Neljänneksi, tieteen rajojen myrskyisä laajentamisprosessi tekee yhä ilmeisemmäksi, että käytännöllisesti katsoen mitään tietoa ei voida tarkastella lopullisena (nähtävästi kaikkein selvin evoluution esimerkki tässä suhteessa

on atomin tiedostamisessa).⁷ R. Feinman puhuu jopa tieteen epäluotettavuudesta. "Juuri tästä syystä tiede on epäluotettava, - kääntyy hän opiskelijoiden puoleen. - Heti kun te sanotte jotain kokeen piiristä, jonka kanssa ette ole olleet suoranaisesti tekemisissä, te välittömästi kadotte varmuutenne. Mutta meidän on välttämätöntä puhua niistä alueista, joita me emme ole milloinkaan nähneet, muutoin tieteestä ei tule olemaan hyötyä... Senvuoksi, jos me haluamme, että tieteestä olisi jotakin hyötyä, meidän täytyy esittää arveluita. Ettei tiede muuttuisi tehtyjen kokeiden yksinkertaisiksi protokolliksi, meidän täytyy esittää lakeja, jotka ulottuvat vielä tuntemattomille alueille. Tässä ei ole mitään pahaa, vain tiede osoittautuu tästä syystä epäluotettavaksi. Mutta jos te olette ajatelleet, että tiede on luotettava, te olette erehtyneet."⁸

Nämä, kuten muutkin, nykytieteen erityispiirteet ja kriteerit, joita siinä tänä päivänä sovelletaan, sallivat tiedemiesten ja tieteellisen tiedon tutkijain tehdä täysin tiettyjä johtopäätöksiä tämän tiedon rajoista ja sen totuudellisuudesta. Esitämme joitakin arvovaltaisia lausuntoja.

Akateemikko L. Landau (NL), puhuessaan mikromaailman fysiikasta: "Meidän täytyy lakata esittämästä luonnolle joukko kysymyksiä, ymmärtäen, että sillä ei ole vastauksia meidän uteliaisuudellemme, eikä senvuoksi, että tietojemme taso ei vielä salli luottaa kuulevansa toivomaa vastausta, joka mukamas aina on luonnolla. Ei, tämä on mieletöntä senvuoksi, että tällaista vastausta itse luonnolla ei yksinkertaisesti ole varastossa."⁹

A. Einstein: "Pyrkimyksessämme ymmärtää todellisuutta me olemme kuin ihminen, joka haluaa ymmärtää suljetun kellon mekanismin. Hän näkee numerotaulun ja liikkuvat viisarit, kuulee jopa tikityksen, mutta hänellä ei ole välineitä avata sitä. Jos hän on älykäs, hän voi piirtää itselleen mekanismin kuvan, joka vastaisi kaikkea, mitä hän havaitsee, mutta milloinkaan hän ei voi olla varma siitä, että hänen kuvansa on ainoa, joka voisi selittää hänen havaintonsa. Milloinkaan hän ei voi verrata kuvaansa todelliseen mekanismiin, eikä hän voi kuvitellakaan tällaisen vertailemisen mahdollisuutta tai merkitystä."¹⁰

NL:n tiedeakatemian filosofian instituutin tiedemiesten kollektiivi johtajanaan kirjeenvaihtajajäsen P. Kopnim: "Nykyään voidaan pitää todistettuna tiedon soveltumattomuutta absoluuttisen tarkkuuden ihanteeseen. Pitkän ja itsepintaisen taistelun jälkeen myös "loogikot" olivat pakotetut tulemaan johtopäätökseen, että on mahdotonta täysin eliminoida jopa kaikkein tarkimmista tieteestä-matematiikasta - "epätarkat" väitteet... Kaikki tämä todistaa, ei vain siitä, että jokainen ihmistiedon järjestelmä sisältää elementtejä, joita ei voida perustella yleensä teoreettisin keinoin, vaan myös siitä, että ilman tällaisten elementtien läsnäoloa mikään tieteellinen tietojärjestelmä ei voi olla olemassa."¹¹

Ja viimeinen lausuma - akateemikko L. Bergin (NL):

"Totuus tieteessä on kaikki se, mikä on tarkoituksenmukaista, minkä kokemus osoittaa oikeaksi ja vahvistaa kykeneväksi palvelemaan tieteen tulevaa edistystä. Tieteessä kysymyksen totuudesta ratkaisee käytäntö...

Hyöty on kelpaavaisuuden kriteeri, entä? näinollen totuudellisuuden, muuta keinoa totuuden erottamiseksi ihmiselle ei ole annettu... Totuus on hyödyllinen fiktio, erehdys - vahingollinen".¹²

5. Viimeinen lausuma ikäänkuin yhdistää kaiken tätä ennen sanotun kysymyksessä tuntemisen rajoista tieteessä, sen luotettavuudesta ja itse totuuden käsitteen paikasta tässä tuntemisessa. Tiede, jopa kaikkein teoreettisinkin, on aina syvästi pragmaattinen lopullisilta päämääriltään, se on periaatteessa suljettu horisontaaliselle tasolle, siinä ei ole sijaa totuuden probleemalle, sellaisena kuin se on uskonnossa ja filosofiassa, mutta siinä ei niinmuodoin ole myöskään sitä hermoa, joka yksin tekee elämän ja kaiken ihmisen toiminnan maailmankatsomuksellisesti päämääräänsuuntautuneeksi. Tieteen kaksikulotteisuus, maailmankatsomuksellisen sisällön - tämän kolmannen ulottuvuuden - puuttuminen siitä, tekee sen ikäänkuin epäpoliittiseksi, indifferentiksi Jumalan olemassaolon, totuuden, elämäntarkoituksen, ikuisuuden jne kysymyksissä.

Tämä muodollisesti tieteen "välitilanne" maailmankatsomuksellisessa suhteessa, ei kuitenkaan tee tiedettä reaalisesti neutraaliksi eettisesti ja hengellisesti, sillä monia tieteen saavutuksia käytetään tai voidaan käyttää eettisesti ja hengellisesti suorastaan vastakkaisissa tarkoituksissa. Ja jos järjen rooli tieteen eettisessä orientaatioissa on selvempi, niin monimutkaisempi on kysymys sen merkityksestä tieteen hengellisessä suuntautumisessa.

Tältä kannalta voidaan erottaa kolme negatiivista perustendenssiä tieteen tulkinnassa ja suuntautumisessa. Yksi niistä on - niin sanoaksemme "nolla varaiaanti", jossa kaikki kysymykset, jotka liittyvät ihmisen hengelliseen ja maailmankatsomukselliseen elämään, sekä itse totuuden problema julistetaan epätieteellisiksi ja pseudokysymyksiksi, ja - mikä tärkeintä - senvuoksi mitään vakavampaa huomiota ansaitsemattomiksi. Tämän agnostisen suuntauksen ydin on täysin selvä eikä vaadi erityistä analyysia. Kaikkein tarkimmin se on ilmaistu Kristuksen sanoissa: "Anna kuolleitten haudata kuolleen" (Mt. 8:22).

Toinen tendenssi, niin vanha kuin uusikin, ilmenee yrityksessä levittää maailman tuntemisen ja maailman vallitsemisen rajoja sisällyttämällä tieteeseen mystiikan ja magian elementtejä.

Mystiikka ja magia, vaikkakin niillä on erillisiä yhteisiä elementtejä (irrationalismi, usko yliluonnollisten voimien läsnäoloon ym.), eroavat toisistaan suhteessaan Korkeimpaan alkuun ja sen tiedostamiseen. Mystiikkaa on mahdoton ajatella tunnustamatta Korkeinta alkua. Mystinen tiedostaminen toteutuu vain ekstaasitilassa, "kun mystikko tuntee itsensä ehjäksi ykseydeksi".¹³ Ja ,lopuksi, mystikolle ovat täysin yhdentekeviä kaikki tämän maailman arvot, hän ei niitä etsi.

Magiassa kaikki on toisin. Suurimmalta osaltaan se on kaukana Jumalan tunnustamisesta; siinä ekstaasi ei ole lainkaan välttämätön; ja sen päämäärät ovat yksinomaan tämänpuoleiset. Tässä se, Freserin mielestä, on jopa identtinen tieteen kanssa perusteissaan. "Kun magia, - kirjoittaa hän, - on puhtaassa ja tavanomaisessa muodossaan, se edellyttää, että luonnossa ilmiöiden täytyy seurata toisiaan välttämättä ja muuttumatta, tarvitsematta

persoonallisen tai hengellisen agentin asioihin sekaantumista. Sen perusteet ovat siis identtiset nykytieteen kanssa".¹⁴ Magian tehtävänä on pakottaa henget, korkeimmat ja alimmat voimat palvelemaan kyseistä ihmistä hänen yksinomaan maallisissa intresseissään, riippumatta niiden eettisestä sisällöstä. Myöskin tietty tiedemiesten kategoria on sitä mieltä, että eettiset kriteerit eivät kuulu tieteeseen, ja että tieteen täytyy käyttää hyväksensä kaikkia keinoja saavuttaakseen asetetut päämäärät (tietenkin maalliset, tämänpuoleiset).

Monissa maissa erityisen suurta mielenkiintoa on nykyään synnyttänyt n.s.ekstrasenssi, spiritismi jooga, telepatian ilmiöt, sekä muut "telet" ym. Tunnettu amerikkalainen tiedemies Moody näkee magian, noituuden, okkultismin jne kiinnostuksen syyn nykyisessä valistuneessa yhteiskunnassa seuraavassa. "Välimatka, joka erottaa rationaalisen, tieteen maailman maagisesta maailmasta, - katsoo hän, - on pieni. Meidän läntinen maailmamme on maagisen maailmankatsomuksen läpätunkema. Juutalais-kristillistä käsitystä Jumalan luomasta maailmasta täydennetään ehdottomasti maailmalla, jossa saatana hallitsee; Jumala on vastakohta saatanelle, valkoisen maailman ja hengen voimat ovat vastakohta pimeyden ja maallisten himojen legioonille. On mahdollista, että tällainen bipolaarinen jakaminen on ihmisen synnynnäinen ominaisuus, mutta se on ehdottomasti osa läntistä traditiota."¹⁵ Eräät sosiologit ja psykologit lännessä ovat myös taipuvaisia näkemään magiassa ja maagisissa kulteissa myönteisiä seikkoja. Samainen Moody on sitä mieltä, että "saatanan palvojat, läpikäytyään hoidon maagisen terapian keinoin, tulevat paremmiksi kansalaisiksi. kuin mitä he olivat ennen sitä". "Mahdollisesti juuri tämänvuoksi, - päättää hän, - sellaisille marginaalikulteille, kuin Trapezonda kirkko, täytyy osoittaa tukea... Kaikki, mikä lisää yksilön kykyä sopeutua maailmaan, jossa hän elää, voi ja sen tulee tulla kriteeriksi arvioitaessa yhteiskuntamme uusia ja aluksi marginaalisia instituutioita."¹⁶

Vuonna 1921 Freud sanoi näin psykoanalyysin suhteesta okkultismiin: "Voimistuvan mielenkiinnon okkultismia kohtaan ei välttämättä ollenkaan täydy muodostaa vaaraa psykoanalyysille. Päinvastoin meidän täytyy olla valmiita siihen, että edellisen ja jälkimmäisen välillä paljastuu keskinäinen sympatia... Tällä tavalla liitto ja yhteistyö psykoanalyttikoiden ja okkultistien välillä voi osoittautua luvalliseksi ja lupaavaksi".¹⁷

Ennenkuin annamme arvion tälle tendenssille nykytieteessä, puhumme sen kolmannelle "hengellisestä" virtauksesta, joka on sangen lähellä edellistä... Selvästi sen on ilmaissut eräs suuri nykyajan fyysikko USA:ssa, C. Tauns, artikkelissaan, jolla on hyvin leimaa-antava nimi "Tieteen ja uskonnon yhteensulautuminen"¹⁸ Taunsin perusajatus tässä artikkelissa on se, että tiede ja uskonto pyrkivät samaan päämäärään, mutta eri teitä. Toisin sanoen vahvistetaan ajatus tieteen ja uskonnon olemuksellisesta ykseydestä. Tämän muodoiltaan deistisen ja sisällöltään panteistisen ajatuksen on useaan otteeseen lausunut myös A. Einstein ja muut huomattavat tiedemiehet ja se juontaa jo Aristoteleeseen. Mutta tässä tapauksessa se todistaa syvästä väärinymmärtämisestä. Ellei yleensä uskonnon väärinymmärtämisestä, niin ehdottomasti kristinuskon väärinymmärtämisestä. Tässä me törmäämme

avoimeen yritykseen muuttaa metafysiikka fysiikaksi, siirtää taivas maan päälle, sekä tarkastella Itse Jumalaa vain maailmankaikkeuden universaalina prinsiippinä. Tässä on ehkä yksi positivistisen järjen suurimmista erehdyksistä sen tiellä totuutta kohti.

Tässä on myös edellisen variantin päävirhe. Ainakin siinä kohden, mikä liittyy magiaan. Mutta myös tieteenkääntymisen mystiikan puoleen ei ainoastaan laajenna sen tietämyksen rajoja, vaan myös johtaa sen kauemmaksi totuuden tuntemisesta, mikä väistämättä tuo raskaita seurauksia ihmiskunnalle. Sillä mystiikka, vahvistaessaan n.s. vapauden, s.o. todellisen mielivallan hengellisessä elämässä, juuri sillä rikkoo tämän elämän perustukset. Tässä se periaatteellisesti eroaa myönteisestä uskonnosta, ortodoksisuudesta ankarine asketismin lakeineen.

Mystikko etsii ekstaasia, hengellisiä nautintoja, ilmoituksia. Hän "näkee" intohimottomuutensa, puhtautensa, voimansa. Hengellisesti hän kasvaa omissa silmissään. Usein hän tuntee olevan kaikkien intohimojen yläpuolella, mitä kokemattomat pitävät hengellisenä korkeutena, nöyryytenä, mutta mikä itse asiassa on suurta ylpeyttä, mitä kasvatetaan tukahduttamalla kaikki muut intohimot. Mystikko ei tunne Jumalaa ja puhuu sentähden mieluummin jumalallisesta Eimistään, Sanoinkuvaamattomasta, Tuntemattomasta, Ainoasta jne. Teologi ja suuri uskontojen tutkija F. Geiler huomauttaa monumentaalisessa teoksessaan "Rukous" aivan oikein, että "johdonmukainen mystisismi vapautta Jumalakäsityksen kaikista persoonallisista atribuuteista, jäljelle jää "paljas" ja puhdas äärettömyys".¹⁹ Viime kädessä mystikko itse näkee itsensä Jumalana (Gen. 3:5).

Tällaista mystisismiä nimitetään kristinuskossa ihanuudeksi, ts. itseimarteluksi korkeimmassa määrin, itsepetokseksi, sielun tuhoksi. Kristilliset ilmoitukset ja hengelliset tilat ja kokemukset, joita valitettavasti usein myös kutsutaan mystisiksi (mikä johtaa vastakkaisten hengellisten napojen sekoittamiseen: 2 Kor. 6:14-15) ovat periaatteellisesti toisenlaisia ja monessa suhteessa mystisille vastakkaisia.

On ilmeistä, että edellä esitetyn tendenssin erheellisyyttä tieteessä voidaan asiaankuuluvalla tavalla arvioida vain tutkittaessa hyvin vakavasti hengellisen elämän kristillisiä (yleisiä ja siksi optimaalisia) prinsiippejä ja tiedostamisen kriteereitä.

6. Järjen tie on hyvin kuvaava. Sen historiassa ennenkuulumattomia tieteellis-teknisiä saavutuksia on seurannut voimakonsentraatioltaan yhtä ennenkuulumattomien hävitysvoimien ilmestyminen. Ja ensi sijassa nämä voimat ilmenevät hengellis-eettisessä sfäärissä. Tällöin kaikkein suurimman vaaran nykyaikan muodostaa hyvyyden, kauneuden ja totuuden kriteerien hävitysprosessi. Tällä hetkellä kaikki huuhdotaan pois, käännetään ylösalaisin, sekoitetaan. Eikä filosofia, poistettuaan itse totuuden käsitteen järkeilyjensä piiristä, puhumattakaan tieteestä, jolle hyvyyden, kauneuden ja totuuden kategoriat ovat yleensä epätieteellisiä, kykene pysäyttämään tätä prosessia. Ainoa "Pidättelevä" (2 Tess. 2:7) - kristinuskon Kristus - suljetaan päättäväisesti ja entistä tietoisemmin ja laajemmin pois yhteiskunnasta, ei ainoastaan tieteen ja filosofian toimesta, vaan myös elämän koko atmosfääriin

toimesta. Jo viime vuosisadalla slavofiilit näkivät tämän lännessä ja puhuivat suoraan tällaisen prosessin kehittymisen tuhoisista seurauksista. Tässä yksi profeettalliselta päätökseltään huomattava I. S. Aksakovin lausuma: "Edistys, joka kieltää Jumalan ja Kristuksen, - kirjoittaa hän, - koituu loppujen lopuksi taantumukseksi; sivilisaatio päättyy villiytymiseen; vapaus - despotismiin ja orjuuteen. Riisuttuaan itsestään Jumalan kuvan, ihminen vääjäämättä riisuu - on jo riisumassa - itsestään myös ihmisen kuvan ja tavoittelee eläimen kuvaa".

Ehkä liian voimakkaasti sanottu. Mutta todistavatko historiassa ennenkuulumattomat ja laajuudeltaan ja terävyydeltään suunnattoman suuret ongelmat - sosiaaliset, ekologiset, ydin- ja muun aseiden, maapallon resurssien ehtymisen, väestönkasvun ja monet muut - edistyksestä? Eikö moraalittomuuden, ihmiskunnan pilkkaamisen, valheen, koronkiskonnan ja monopolien määräysvallan, rasismien, fasismin jne. hillitön riehunta - laillistettu! - ole todiste villiytymisestä? Eikö teennäinen demokratia todellisen vallan tavanomaisine elitismeineen ole verhottua orjuutta, ja jossakin avointa despotismia? Lopuksi, kaikkien mahdollisten okkultismin, magian, noituuden muotojen propagandan vapaus aina avoimeen saatanaan palvontaan ja kaiken pyhän ja kaiken totuuden riinaamiseen asti - eikö se ole Jumalan ja ihmisen kuvan riisumista ihmisestä ja eläimen kuvan tavoittelua (Apt. 13:1-18)?

Ei ole epäilystä, että sivilisaation ja sen kehityksen "projektissa" järki on periaatteellisesti erehtynyt. Nyt, 20. vuosisadan lopussa, tämä on käynyt erityisen ilmeiseksi. Ja tässä tämän umpikujan, johon sielusta irtaantunut järki on ajautunut²¹, näkemisessä ja tajuamisessa kenties vielä kerran avautuu ovi sen uudestisyntymiselle. Se on mahdollista ihmisen, hänen sydämensä, jossa tapahtuu Jumalan - Totuuden - tunteminen (Mt. 5: 8), hengellis-eettisen puhdistautumisen tiellä. Pascal kirjoitti oikein: "Me tulemme tuntemaan totuuden, emme yksin järjen avulla, vaan myöskin sydämen avulla"²⁰. Luonnollisesti tarkoitetaan intohimoista puhdistettua sydäntä.

Mitä tulee kysymykseen totuudesta, elämän tarkoituksesta, tässä onkin kristillisen käsityksen perustavaa laatua oleva erityispiirre.

Kristinuskon näkee elämän tarkoituksen ei luomakunnan tuntemisessa itsessään, vaan iankaikkisessa elämässä Jumalassa, mitä myös nimitetään pelastukseksi. Tämä merkitsee, ensinnäkin, varmuutta siitä, että Jumala on olemassa, ja että Hän on ei vain olemisen lähde, vaan myös itse olemisen, jossa ainoastaan on mahdollista kaiken olemassaolevan olemisen hyvyys, Totuuden täysi käsittäminen, ja sen kautta myös luomakunnan tunteminen sen olemuksessa. Toiseksi, - tämä edellyttää sen ymmärtämistä, että tämä (maallinen) elämä ei ole arvo sinänsä, vaan välttämätön edellytys, ihmisen olemisen katoavainen muoto, jotta hän saavuttaisi täydellisen elämän

Jumalassa. Tämänvuoksi kristilliselle tietoisuudelle on luonnoton ateistinen vetoomus: "Ihminen, usko, elämä on vain täällä, ja tulevaisuudessa sinua odottaa ikuinen kuolema!" - koska tässä vetoomuksessa ihmiselle ei jää tärkeintä - elämää, jossa vain voi olla tarkoitus.

Kristillisen totuuskäsityksen voi ilmaista kahdella sanalla: "Kristus on ylösnoussut". Niihin on sisällytetty elämän koko loputon perspektiivi ja samanaikaisesti sen täysin konkreettinen tarkoitus. Tämä tarkoitus on Kristuksen kaltaiseksi tulemisessa ja yhtymisessä Häneen, toisin sanoen - jumalallistumisessa, theosiksessa. Mitä se merkitsee? Jos vastaa lyhyesti, se on täydellisyyttä kenoottisessa rakkaudessa, joka muodostaa meille avoimen Jumalan olemuksen, sillä "Jumala on rakkaus, ja joka pysyy rakkaudessa, se pysyy Jumalassa, ja Jumala pysyy hänessä" (1 Joh. 4:16). Apostoli Paavali kirjoittaa jonkinverran yksityiskohtaisemmin tästä tilasta kirjeessään galatalaisille, kun hän luettelee Jumalan työn hedelmiä ihmisessä. Hän luonnehtii sitä rakkaudeksi, iloksi, rauhaksi, pitkämielisyydeksi, armeliaisuudeksi, nöyryydeksi, pidättyväisyydeksi (Gal. 5). Toisessa kirjeessä hän kuvaa tätä tilaa seuraavin sanoin: "Mitä silmä ei ole nähnyt eikä korva kuullut, mikä ei ole ihmisen sydämeen noussut ja minkä Jumala on valmistanut niille, jotka häntä rakastavat" (1Kor. 2:9). Kuten näemme, apostoli kirjoittaa siitä, että hengellisesti puhdistautunut, intohimoista parannettu ihminen, t.s. hengellisesti terve ihminen on suuressa ilossa, rakkaudessa ja mielenrauhassa - nykykielellä sanottuna, onnessa, - mutta ei hermojen ja sielunelämän toiminnan aiheuttamassa ohikiitävässä ja tilapäisessä onnessa, vaan "uuden" ihmisen sielun ominaisuudeksi tullessa, ja senvuoksi erottamattomassa, ikuisessa onnessa. Kuitenkin on todettava, että kristillisen opin mukaan tämä tila ei suinkaan ole ihmiselämän tarkoitus ja päämäärä. Se on vain yksi päämäärän - theosiksen, Jumalaan yhtymisen - saavuttamisen seuraus. Jumalassa ihmisen persoona saavuttaa paljastumisensa täyteyden, jumalankaltaisuuden.

Mutta täydellisyys rakkaudessa - se ei ole ainoastaan ihmisen eettistä ja emotionaalista hyvää. Ainakin yhtä suuressa määrin rakkaus on myös Totuuden ja luomakunnan tuntemisen täydellinen "instrumentti". Syystä ne, joita kirkko heidän erityisen hengellisen puhtautensa tähden kutsuu pyhiksi, ovat nimittäneet hengellistä elämää todelliseksi filosofiaksi, tieteiden tieteksi. He nimittivät sitä näin siksi, että oikea askeesi, elvyttäessään sielun yhteyden Jumalaan, avaa ihmiselle myös totuuden hallinnan, ja sen kuihtumattoman kauneuden näkemisen, sekä kaikkien luotujen olemuksen tuntemisen.

Myös kirkon kokemus kaikella todennäköisyydellä todistaa, että ihmisen hengellinen täydellisyys, johon Evankeliumin Ilmoituksen Järki kutsuu - ei ole kiihkeitten haaveilijoiden fantasiaa, vaan todellisuus, fakta, käytännöllisesti katsoen ikuinen, joka on lukemattomia kertoja tarkistettu kristinuskon historiassa, ja jota tähän päivään asti on tarjottu etsivälle ihmiselle olemisen ainoana järkevänä päämääränä.

Apostolinen oppi UT:ssa ja vanhassa kirkossa

Lähetäminen on yksi peruskäsite, joka liittyy prosessiin, jolla Jumala vaikuttaa luomaansa ihmiskuntaan. Kuten Raamatusta tiedämme, tämä vaikutus on suoraa (Jumalan ilmestymiset esivanhemmille, Kainille, Jaakobille, Moosekselle, Jesajalle, Hesekielille ym), välitöntä kääntymistä ihmisen puoleen sanalla (Aabrahamin, Samuelin, Daavidin ym puoleen), mutta se tapahtuu myös, ja kenties kaikkein useimmin ihmisten välityksellä, jotka Jumala lähettää, uskoen heille tahtonsa toteuttamisen, useimmiten vaikuttaen heidän kauttansa yksilöihin tai suureen joukkoon ihmisiä, joskus kokonaisiin kansoihin tai jopa koko ihmiskuntaan. Mittasuhteiltaan, merkitykseltään ja tuloksiltaan kaikkein suurin ja vertaansa vailla olevin on ollut Jumalan Pojan lähettäminen, kun "Jumala lähetti ainokaisen Poikansa maailmaan, että me eläisimme hänen kauttansa" (1 Joh. 4:9). Tähän ainutlaatuiseen lähettämiseen Kristus Itse viittaa useaan kertaan. Suurimman osan näistä todistuksista me löydämme Johanneksen evankeliumista (Joh. 3:17; 13:20; 15:21).

Toinen, seuraava suuri lähettäminen oli Pojan suorittama Isästä lähtevän Pyhän Hengen lähettäminen (Joh. 15:26). Kristus oli luvannut tämän lähettämisen jäähyväiskeskustelussaan opetuslastensa kanssa (Joh. 16:5) ja se tapahtui Helluntaipäivänä (Apt. 2:2-4). Vaikka tämä tapahtuma ainutlaatuisuudessaan oli ainutkertainen ja toistumaton, kuitenkin sen seuraukset osoittautuivat kestäviksi ja pysyviksi: Herran Jeesuksen lupauksen mukaan tuona päivänä muodostettu kirkko on elänyt ja vaikuttanut tähän saakka, ollen katkeamatta Pyhän Hengen edustaja ja toimintakenttä. Jos jokaiselle kristitylle täytyy olla ominaista huolestuneisuus, joka on ilmaistu psalmin 51 sanassa "älä ota minulta pois Pyhää Henkeäsi", niin kirkolle kokonaisuudessaan tämän rukouksen voidaan katsoa toteutuneen kirkon syntymisen ensi hetkestä lähtien.

Jumalan Pyhän Kolminaisuuden salaisissa uumenissa Jumalan aivoituksen mukaan toteutettava lähettäminen löysi jatkonsa apostolisuudessa, t.s. Kristuksen opetuslasten lähettämisessä. Jos Taivaallisen Isän suorittama Jumalan Pojan lähettäminen maailmaan ja Pojan Isän luota suorittama Pyhän Hengen lähettäminen olivat Jumalan toiminnan akteja (sillä molemmissa tapauksissa, puhuessamme Lähettäjistä ja Lähetettävistä, me puhumme Pyhän Kolminaisuuden eri Persoonista), niin Kristuksen opetuslasten lähettämisessä apostolintyöhönsä lähettäjänä on Jumala, mutta lähetettävinä ovat ihmiset. Kristuksen opetuslapset, jotka ennen Helluntain tapahtumaa olivat olleet opetuslapsia, tulevat ja kokevat tästä hetkestä alkaen olevansa apostoleita, "lähetettyjä" tai "lähetettäviä".

On syytä panna merkille, että kaikilla kolmella mainitulla lähettämällä - Jumalan Pojan lähettäminen maailmaan, Pyhän Hengen lähettäminen henkevöittämään Kristuksen opetuslapsia ja vahvistamaan heitä vahdeksi

kirkoksi, ja myöskin Kristuksen opetuslasten lähettäminen julistustyöhön (Mt.28:19; Mk.26:15) - oli yksi ja sama päämäärä - syntiensä tähden perikatoon tuomittujen ihmisten pelastaminen, mistä voi tehdä sen johtopäätöksen, että niiden ainoana perustana oli Jumalan rakkaus maailmaan, sillä "Jumala tahtoo, että kaikki ihmiset pelastuisivat" (1Tim. 2:4) ja "Niin on Jumala maailmaa rakastanut, että hän antoi ainokaisen Poikansa, ettei yksikään, joka häneen uskoo, hukkuisi, vaan hänellä olisi iankaikkinen elämä" (Joh. 3:16) ja Hän on "lähettänyt" (ja lähettää) sydämiin ... Poikansa Hengen" Jonka kautta hän tekee meidät lapsiksansa (Gal: 4:6 ja edelleen).

Aktiona jokainen lähettäminen sisältää seuraavat elementit: lähettävän henkilön, lähetettävän henkilön, hänen toimipaikkansa, lähettämisen päämäärän eli toisin sanoen - sen tarkoituksen. Kristuksen opetuslasten lähettäminen (apostolisuus) vastaa täydellisesti tätä struktuuria. Apostolit, kaksitoista lähintä sekä epämääräisen joukon muita, jotka eivät olleet olleet Jeesusta niin lähellä, kuin kaksitoista, Kristus lähetettiin suoraan tai muiden apostolien välityksellä. (esimerkkinä voi olla Damaskon asukas Ananias (Apt.9:10-11, mahdollisesti myös evankelista Luukas ja hänen ystävänsä Kleopas, Emmauksen matkaan osallistujat, Lk. 24:13-18). Apostoli Paavalin lähettämällä oli aivan erityinen luonteensa. Hänen kutsumisellaan oli selvästi yliluonnollinen näyn luonne. Tämän näyn hän sai matkalla Damaskoon, missä Ananias otti hänet vastaan, kastoi hänet ja vahvisti häntä uskossa (Apt. 9).

Itse lähettämistä edeltävät valinta ja kutsu. Näistä valinnan toteutti Herra Jeesus Kristus Itse Pyhän Hengen vaikutuksella. Valinnan, jonka alaiseksi jokainen apostoli joutui, olemassaolon määräsi lähettämisen yksipuolinen luonne: "Te ette valinneet minua, vaan minä valitsin teidät ja asetin teidät, että te menisitte ja kantaisitte hedelmää" (Joh. 15:16). Tässä, kuten ei myöskään maininnassa apostolin valinnasta ole puhuttakaan heidän aloitteestaan: sekä valinta, että julistamaan lähettäminen ovat kokonaan Kristuksen teko. Jos palaamme vanhatestamentilliseen analogiaan, niin apostolien valinta ja lähettäminen poikkeavat profeetta Jesajan valinnasta, joka itse anoo Herralta: "Katso, tässä minä olen, lähetä minut!" (Jes. 6-8); apostolien valinta ja lähettäminen muistuttaa pikemminkin salaperäistä ääntä, jonka poikanen Samuel kuuli temppelin öisessä pimeydessä (1Kun. 3:10). Valinta- ja kutsumisprosessi paljastuu hyvin yksityiskohtaisesti kertomuksessa Kristuksen ensitapaamisesta Natanaelin kanssa (Joh. 1: 45-51). On merkille pantavaa, että jo näihin Jeesuksen suorittamiin ensi askeleisiin, hänen toteuttaessaan suurta ja pyhää missiotaan, sisältyy mekanismi kutsua ihmisiä hänen tykönsä muiden, jo aikaisemmin kutsuttujen opetuslasten välityksellä; tässä tapauksessa kutsujana oli Filippus, josta juuri tätä ennen oli tullut opetuslapsi Itse Herralta Jeesukselta Kristukselta lähteneen suoran kutsun perusteella (Joh. 1:43-44).

Puhuttaessa varsinaisesta lähettämisestä sinänsä, sen selvimpänä ilmauksena on syytä ottaa esiin Vapahtajan jäähyväissanat, jotka ovat säilyneet meille evankelista Matteuksen esityksessä: "Menkää ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni, kastamalla heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja

opettamalla heitä pitämään kaikki, mitä minä olen käskenyt teidän pitää" (Mt. 28:19-20), ja myöskin evankelista Markuksen esityksessä: "Menkää kaikkeen maailmaan ja saarnatkaa evankeliumia kaikille luoduille" (Mk. 16:15).

Tätä, voisi sanoa "yleistä" lähettämistä, olivat edeltäneet ei vain opetuslasten valitseminen ja kutsuminen (meillä on tästä maininta vain joidenkuiden heidän kohdaltaan), vaan myös heidän lähettämisensä julistustyöhön jo Vapahtajan eläessä, ikäänkuin eräänlaisena missionäärisenä praktiikkana. Nähtävästi tällainen oli kahdentoista ja seitsemänkymmenen opetuslapsen, jotka olivat saaneet "vallan ajaa ulos saastaisia henkiä ja parantaa kaikkinaisia tauteja ja kaikkinaista raihnautta" (Mt.10:1; Lk. 10:1-20), lähettäminen.

Kollektiivisen, kaikki Kristuksen opetuslapset käsittävän, jossakin määrin, kuten myöhemmin esitetään, kaikki hänen seuraajansa käsittävän, lähettämisen lisäksi me löydämme evankeliumista esimerkkejä individuaalisesta lähettämisestä, mikä jossakin määrin tuli jokaisen apostolin osaksi. Niinpä Simon Pietarin ja Andreaan kutsumisen yhteydessä näille annetaan jo lupaus edessäolevasta lähettämisestä (Mk. 1:17; Lk. 5:10). Aivan erityiseksi tulee katsoa apostoli Pietarin henkilökohtainen lähettäminen, joka tapahtui hänen kieltämisensä ja Herran ylösnousemuksen jälkeen: kolminkertainen käsky kaitsea Kristuksen lampaista ja karitsoja, joka annettiin Pietarille Tiberiaan meren rannalla. Johtava ja opastava toimi tulevassa kirkossa annettiin myös muidenkin apostolien tehtäväksi, mutta Pietarin hoivaan uskottiin myös hänen kanssaveljensä suuressa työssä, jolle heidän oli pyhitettävä ja annettava elämänsä: "Ja kun sinä kerran palajat, niin vahvista veljiäsi" (Lk. 22:32). Tätä korkeata toimeksiantoa oli edeltänyt vakuutus, että sen täyttäminen, mikä vaatii raukeamatonta voimaa ja uskoa, oli Jumalan Pojan erityisen rukouspyynnön kohde Taivaallisen Isänsä edessä: "Mutta minä olen rukoillut sinun puolestasi", sanoi Herra, "ettei sinun uskosi raukeaisi tyhjään" (sama jae).

Apostoli Pietarin toiminta ratkaisevana kirkon myöhemmille kohtaloille sen ensimuovautumisen ja vakiintumisen ajanjaksona oli tämän korkeimman mission täyttämistä, minkä kirkko myönsi puolustaessaan Pietaria apostolien Jerusalemin kokouksessa (Apt. 15), ja myöhemminkin, myöntäessään Pietarille, hänelle pysyvästi vakiintuneen, "ylimmän apostolin" nimityksen.

Apostoli Paavalin lähettämisellä oli muiden apostolien kanssa yhteinen Lähde, sillä Itse Kristus oli valinnut, kutsunut ja lähettänyt hänetkin. Mutta tässä tapauksessa kaikella oli yliluonnollinen luonne. Jos me kaikkien apostolien kohdalla puhumme Jumalan aloitteesta, niin Damaskon tien tapahtumassa tämä ilmenee erityisen selvästi: uuden opin vihollinen ja vainooja, vain muutaman tunnin kuluessa, ei ainoastaan kadota vihamielistä suhtautumistaan siihen, vaan muuttuu sen palavaksi agentiksi, tuosta hetkestä alkaen antaa kaikki voimansa ja koko elämänsä Hänen palvelukseen, jota aikaisemmin oli vihannut, ajanut takaa ja vainonnut. Sauluksen kutsumisen erityisluonne oli pohjana hänen apostolisuutensa tajuamiselle, mikä ilmenee hänen monista, meille säilyneistä muistelmistaan tuosta hänen elämänsä kertakaikkiaan muuttaneesta tapahtumasta (Apt. 22:3-16; 26: 9-20; Gal. 1:3). Se synnytti monissa epäilyksiä, jotka pakottivat Paavalin poleemisen

kärjistetysti vaatimaan apostolin oikeuksiaan (Gal. 2:8; 2 Kor. 11:21-23; 1 Kor. 9: 1-5). Kenties nämä epäilykset olivat myös ravintopohjana sille etääntymiselle, jota jossakin määrin oli näiden kahden suuren apostolin keskinäisissä suhteissa (Gal. 2:11-16; 1 Kor. 9:5; 2 Kor. 11:22-23; 2 Piet. 3:16)?

Siirtyessämme tarkastelemaan Kristuksen apostolien sielun tilaa, meidän on pantava merkille heidän välitön ja nopea myönteinen reaktionsa Kristuksen kutsuun. Evankeliumin kirjoittajat alleviivaavat, että sekä veljekset Pietari ja Andrei, että toinen veljespari, Jaakob ja Johannes, Sebedeuksen pojat, lainkaan epäröimättä tai hidastelematta "heti jätettyään verkkonsa", ja toisessa tapauksessa - "jätettyään veneensä ja isänsä seurasivat Häntä" (Mt. 4:18-22; Mk. 1:16-20). Tällaista päättäväisyyttä ottaa askel, joka täysin muutti tulevien Kristuksen opetuslasten elämän tavan, ja määräsi heidän kohtalonsa, ei voi selittää millään muulla kuin suunnattoman voimakkaalla Jumalihmisen vaikutuksella, joka julkisen toimintansa ensi askeleista lähtien oli osoittanut sanoissa ja teoissa ehdotonta auktoriteettia, joka oli ylittänyt tunnustettujen ammattiopettajien ja kansan johtajien auktoriteetin (Mk. 1:22).

Ilmeisesti opetuslapset itse jossakin määrin tajusivat, heidän Jumalallisen Opettajansa kutsun vaikutuksesta, elämässään tapahtuneen murroksen kilvoitusluonteesta: "Katso, me olemme luopuneet kaikesta ja seuranneet sinua; miten meidän käy?", kysyivät he Jeesukselta, toivoen, että heille tulee palkkio, josta he suurin piirtein jo olivat kuulleet Opettajan suusta (Mt. 5:12).

Yhteinen reaktio kaikilla opetuslapsilla, heille kohdistettuun kutsuun ja lähettämiseen, oli kuuliaisuus. Siihen viittaa viivyttämättömyys seurata tätä kutsua, sekä epäröintiä, epäilyksen, vastaväitteistä puhumattakaan, poissaolo. Tosin evankelistat Luukas ja Matteus ilmoittavat meille kutsuista, joita seurasi pulmia. Vapahtaja ehdottaa (jopa, voi sanoa, käskää) seuraamaan Häntä, mutta kaksi, joille tämä kutsu esitettiin, pyysi lykkäystä sen toteuttamiseen, toinen viitaten isänsä hautaamiseen välttämättömyyteen (Lk. 9:59-60; Mt. 8:21-22), toinen - haluun hyvästellä kotiväkinsä (Lk. 9:61-62). Vastauksena oli kielto, erityisen terävä siinä tapauksessa, jossa, tuntuisi siltä, pyyntö oli hyvin perusteltu, koska kyse oli pojan velvollisuuden täyttämisestä. Voi olettaa, että tehdäkseen järkähtämättömän päätöksen seurata Kristusta ja kestää kaiken Hänen pyhän työnsä takia, näiden kutsutuiden oli välttämätöntä luopua kiintymyksen kohteistaan, erityisesti sukulaisuussuhteistaan, jotka kaikkein eniten rajoittavat hengellistä vapautta. Tässä luultavasti näkyi myös Vapahtajalle ominainen varovaisuus suhteessa sukulaisuussuhteisiin, joiden häiritsevän ja rajoittavan vaikutuksen hän moneen otteeseen oli todennut (Mt. 10:36-37; 12: 47-50; Mk. 3:31-35; Lk. 7:19-21; Mk. 6:2-4; Mt.13:54-58; Joh. 7:5).

Tunnettu on myös tapaus, jolloin Kristus, ellei aivan kieltänyt, niin ainakin asetti koetukselle eräältä kuulijaltansa lähteneen aloitteen. Tarkoitamme valmiutta, joka ilmaistiin sanoilla: "Herra, minä seuraan sinua, mihin ikinä

menet"(Lk. 9:57). Nähtävästi aivan samalla tavalla kuin Pietarin lennokkaitten lupauksen suhteen (Joh. 13:37-38), Herra, joka tuntee sydämen, tiesi kaikkein parhaimpien ihmisaikomusten kestättömyyden, tiesi, miten vaikeata ihmisen on kestää kodittomuutta, yksinäisyyttä ja puutetta (Lk.10:57-58). Varmuudella voi olettaa, että Herra Jeesus, ennenkuin hän esitti kutsunsa joillekin ihmisille, jo edeltäkäsikin tunsivat jokaisen ihmisen, jonka kanssa hän oli ollut tekemisissä, mielentilan, taipumukset ja kyvyt - puhumattakaan niistä, joiden puoleen hän kääntyi. Kutsutut olivat erilaisia, mutta Herra tiesi, kenet hän valitsi, ja kenen puoleen hän kääntyi kutsulla. Tämän valinta-aloitteen yksiselitteisyyden Hän Itse totesi opetuslapsilleen kohdistamissaan sanoissa: "Te ette valinneet minua, vaan minä valitsin teidät, ja asetin teidät, että te menisitte ja kantaisitte hedelmää, ja että teidän hedelmänne pysyisi" (Joh. 15:16). Tässä on valinnan ja lähettämisen koko täyteys, jolla Vapahtaja viittaa, ei ainoastaan itseensä Valitsijana ja Lähettäjänä, vaan myös valinnan ja lähettämisen päämäärään. Tietenkin hedelmäksi voidaan nimittää jokaista hyvää tekoa, ja tässä mielessä valinta ja lähettäminen kohdistuvat jokaiseen kristittyyn (Room. 8:30), mutta ensi sijassa kuitenkin apostoleihin, joiden hedelmän oli määrä tulla suurelle joukolle ihmisiä, joiden luo Kristus valittunsa lähetti (Room 1: 13).

Näiden ihmisten pelastuminen, joiden oli määrä tulla kristityiksi, on apostolien lähettämisen ainoa päämäärä. Tämä väite menee paljon pitemmälle, kuin Kristuksen opetuslasten kohtalot. Heitä olivat yhdistäneet Kristukseen ulkonaiset olosuhteet, yhteys Häneen ajan, paikan, kansallisuuden ja kielen tasolla. Eivät ainoastaan opetuslapset, jotka Kristus Itse oli suoraan kutsunut, vaan myös kaikki myöhemmät kristityt sukupolvet, koko Kristuksen kirkko, koko sen 2000-vuotisen olemassaolon ajan, on ollut kutsuttu tämän ainoan mission, ihmisten pelastamisen toteuttamiseen, ja sen tähden kristillisen maailmanajan jokaisen aikakauden jokainen kristitty, ja ensi sijassa kutsutut ja vihityt työntekijät ovat apostolien työn suorina jatkajia. Mutta todellisuudessa kristityillä on aina kiusaus antaa etusija kirkon päätehtävään liittyville sivuasioille, jotka ovat vain sen elementtejä. Tällaisia ovat estetiikan elementit, esim. pyhäkköjen ja jumalanpalvelusten taiteellinen koristus, tällaisia ovat etiikan elementit, jolloin kristinusko ymmärretään eräänlaiseksi kokoelmaksi siveysopillisia määräyksiä, joilta on riistetty elämän henki. Kristillisen taiteen, samoin kuin sanankin tulee palvella keinona vaikuttaa sieluun, tarkoituksena sielun pelastaminen, kristillisen etiikan puolestaan - uskon hedelminä, sillä "Me ... olemme luodut Kristuksessa Jeesuksessa hyviä töitä varten, jotka Jumala on edeltäpäin valmistanut, että me niissä vaeltaisimme" (Ef. 2:10).

Apostolien julistuksen sisältö oli identtinen Itse Kristuksen julistuksen kanssa. Tämän identtisuuden sai aikaan Pyhän Hengen suotuinen vaikutus. Hän opasti saarnaajia "kaikkinaiseen totuuteen" (Joh.1:14). Valmistaessaan opetuslapsiaan kestämiään kriittisiä tilanteita, jotka aiheutuivat vainoista, Herra neuvoi heitä olemaan vaivaamatta itseään pohtimalla ennenaikaisesti

edessään olevia dialogeja ja esiintymisiä julkisilla paikoilla, luvaten antaa "suun ja viisauden, jota vastaan eivät ketkään teidän vastustajanne kykene asettumaan tai väittämään" (Lk. 21:14-15), "sillä ette te ole puhumassa, vaan Pyhä Henki" (Mk. 13:11).

Nimenomaan tätä identtisyyttä, joka perustuu jatkuvaan Pyhän Hengen vaikutukseen, Jeesus Kristus tarkoitti, kun hän vakuutti opetuslapsillensa: "joka kuulee teitä, se kuulee minua, ja joka hylkää teidät, hylkää minut; mutta joka minut hylkää, hylkää hänet, joka on minut lähettänyt" (Lk. 10:16).

Siirtyessämme tarkastelemaan metodeja, joita apostolit käyttivät täyttäessään lähetystehtäväänsä, täytyy todeta, että heidän saarnansa, kuten heidän Opettajansakin saarna, oli alunpitäen suullista. Kuten jo on todettu, se alkoi Palestiinassa jo Kristuksen maanpäällisen elämän aikana, mutta pian Kristuksesta eron jälkeen se siirtyi Palestiinan rajojen ulkopuolelle. Apostolien kirjeellinen tuotanto, ja erityisesti historialliset tiedot Apostolien teoissa antavat luvan väittää, että aluksi saarna suunnattiin juutalaisiin, ja sitä paitsi sekä Palestiinassa, että sen rajojen ulkopuolella asuviin, t.s. hajallaan asuviin juutalaisiin. Se suhteellinen helppous, jolla julistus ylitti Palestiinan rajat selittyy paljolti niillä lukuisilla Jerusalemissa käynneillä, joita siihen aikaan kirjaimellisesti koko Rooman valtakuntaan ja jopa sen rajojen ulkopuolellekin hajalleen asettuneet juutalaiset pyhään kaupunkiin tekivät (esim. Etiopia lännessä, Persia, Intia idässä).

Kuten tunnettua Herra Jeesus saarnasi kaikille ymmärrettävällä aramean kielellä, apostolien saarnan menestymiseen taas myötävaikutti "kielilläpuhumisen lahja", jonka he saivat Helluntaipäivänä.

Mutta ratkaisevasti saarnan menestymiseen vaikutti apostolien kokouksen päätös. Tuon kokouksen lyhyen kuvauksen me löydämme Apostolien tekojen 25. luvusta. Rohkea kieltäytyminen Mooseksen lain määräysten noudattamisesta toi mukanaan vapautumisen myös farisealaisen lakihurskauden siteistä, vanhinten perinnäissäänöistä, jotka israelilaiset opettajat ja laintuntijat olivat laatineet ja pakottaneet hyväksymään, säilyttääkseen, lujittaakseen ja laajentaakseen vaikutustaan, josta he olivat kiinnostuneet sekä hengellisesti että aineellisesti. Tämä käänne, joka loi välttämättömät edellytykset kristinuskon muuttumiseksi juutalaisesta lahkosta maailman uskonnoksi, laajensi suunnattomasti apostolien toiminta-aluetta, vapautti Kristuksen seuraajat kansallisesta rajoittuneisuudesta, antoi perusteet ja motivaation väittää, että kaikki kristityt ovat "Jumalan lapsia uskon kautta Kristuksessa Jeesuksessa", ja että kastehehkistä alkaen "ei ole enää juutalaista eikä kreikkalaista, ei ole orjaa eikä vapaata, ei ole miestä eikä naista, sillä kaikki ovat yhtä Kristuksessa Jeesuksessa" (Gal. 3:26-28; vrt. Kol. 3:11).

Evankeliumin saarnan vapauttavan hengen vaikutuksesta itse saarnaajien mentaliteetti muuttui, ja, huomautamme, vain tästä syystä heidän julistuksensa saattoi vapauttavasti vaikuttaa juutalais- ja myöhemmin

apostolien avulla tien Kristuksen luo löytäneen pakanaväestön laajoihin kansankerroksiin.

Jos Kristuksen eläessä jopa muukalaisten, todennäköisesti proselyyttien, t.s. jo ympärileikkauksen saaneiden, yritys tavata Kristus synnytti Hänen opetuslapsissaan sellaisia epäilyjä, että muukalaiset päätettiin päästää Kristuksen luo vasta sitä edeltäneen neuvonpidon jälkeen (Joh. 12: 20-22), niin Jerusalemin kokouksen jälkeen samat opetuslapset epäröimättä suuntaavat matkansa Vähän-Aasian, Kreikan, ja myöhemmin myös Rooman rajoille, vetäen Kristuksen luo "kaikki kansat" Hänen käskynsä toteuttamiseksi (Mt. 28: 19-20). Tosin eräille heistä tämä murrosvaihe ei ollut helppo: mennäkseen sisälle sadanpäämies Korneliuksen taloon Pietarin täytyi nähdä näky, joka kehotti häntä olemaan sanomatta epäpyhäksi sitä, minkä Jumala on puhdistanut (Apt.10: 15; 11:9). Pietarin menettely - ympärileikkaamattomien kastaminen Kesareassa - hämmensi siinä määrin juutalaiskristittyitä, että nämä soimasivat häntä, syyttäen häntä luvattomasta yhteydestä ympärileikkaamattomiin (Apt. 11:1-3), ja vasta kun Pietari yksityiskohtaisesti ja vakuuttavasti oli kertonut näystänsä, asetettuaan t.s. vaakakuppiin koko apostolisen arvovaltansa, vasta sitten "he rauhoittuivat" ja tulivat johtopäätökseen: "niin on siis Jumala pakanoillekin antanut parannuksen elämäksi" (Apt. 11:18).

Apostolien kuulijakunnan kansallisen konfessionaalisen asteikon kirjavuus pakotti heidät laajalti mukautumaan siihen. Apostoli Paavali puhuu tästä värikkäin ilmauksin: "Sillä vaikka minä olen riippumaton kaikista, olen tehnyt itseni kaikkien palvelijaksi, voittaakseni niin monia kuin suinkin, ja olen ollut juutalaisille ikäänkuin juutalainen, voittaakseni juutalaisia; lain alaisille ikäänkuin lain alainen, voittaakseni lain alaiset; ilman lakia oleville ikäänkuin olisi ilman lakia - vaikka en ole ilman Jumalan lakia, vaan olen Kristuksen laissa - voittaakseni ne, jotka ovat ilman lakia; heikoille minä olen ollut heikko, voittaakseni heikot; kaikille minä olen ollut kaikkea, pelastaakseni edes muutamia" (1 Kor. 9:19-22).

Parhaimman esimerkin mukautumisesta hänen julistustaan kuunnelleiden vastaanottokyvyn tasolle antaa itse Kristus, kääntyessään sankan kuulijakuntansa puoleen kansanomaisilla, helposti ymmärrettävillä vertauksilla. Sen sijaan lähimmille opetuslapsille, jotka koko ajan olivat hänen kasvatustyönsä kohteena, hän paljasti "taivasten valtakunnan salaisuudet" (Mt. 13: 11-13).

Luonnollisesti apostolien mukautuminen, heidän Jumalallisen Opettajansa mukautumisesta puhumattakaan, ei ulottunut opetettavan Totuuden olemukseen: sen identtisyys on säilynyt katkeamattomassa julistuksessa, ja säilyy Kristuksen kirkossa tänäänkin siinä määrässä, mikä takaa julistuksen pelastavan vaikutuksen. Identtisyyden säilymisen takeena kuulijakunnan muuttuneissa oloissa on ennen kaikkea Vapahtajan lupaus olla aina kirkkonsa kanssa (Mt.28:20), sen Päänä ja Vapahtajana (Ef. 1:22-23). Hänen vahva uskonsa on, että Pyhä Henki tulee opettamaan Hänen opetuslapsillensa "kaiken totuuden".

Kuitenkin on myös ulkonaisia historiallisesti toteutuneita kirkollisia tapahtumia, jotka takaavat kirkolle eksistentiaalisesti välttämättömät identtisuuden ja suksessiaalisuuden. Näistä edellinen on uusitamentillisen kirjallisuuden luominen ja kirkon toteuttama Uuden Testamentin kirjojen kaanonin tunnustaminen Jumalan inspiroimaksi ilmoitukseksi. Huolimatta kaikista tieteellisistä eroavaisuuksista joidenkin Uuden Testamentin tekstien tai kirjojen autenttisuuskysymyksissä, kristillinen teologia yksimielisesti tunnustaa niiden kiistattoman apostolisen alkuperän, ja mikä vieläkin tärkeämpää, niiden Jumalallisen inspiraation. Ortodoksisen kannan säilyttäen voi sanoa, että niiden Jumalallisen inspiraation tunnustaminen on yksi jokaisen uskonnollisen yhteisön ja jokaisen yksityisen ihmisen kristillisyyden peruskriteeri.

Enemminkin. Kirkko uskoo, että kaikki epätarkkuudet ja jopa virheet, joita ei voi välttää Raamatun (sekä VT:n että UT:n) tekstiä monistettaessa käsin kopioimalla (kuten tämä tapahtui ennen kirjapainon keksimistä), käännettäessä sitä eri kansojen ja heimojen monille kielille, eivät riistä pyhältä tekstiltä sen pelastavaa vaikutusta ihmisten sieluihin, mitä tietenkään ei voi väittää mistään pyhän tekstin kommentaarista, nauttipa jonkun kommentaarin tai selityksen tekijä miten suurta auktoriteettia tahansa. Tämä varmuus perustuu kirkon luottamukseen sen Pään ja Herran lupauksiin, se perustuu fikseerattuun Nikealais-Konstantinopolilaiseen uskontunnustukseen, jonka apostolisuuden kirkko on aina tunnustanut. Kirkon apostolisuus onkin toinen tekijä, mikä takaa sen itsensä identtisuuden, sen julistaman kerygman identtisuuden. Kun on näin luotettavia takuita lähettämisen ja kirkon julistuksen sisällön muuttumattomuudesta, samanaikaisesti kun sen kohdeympäristö alituisen muuttuu, tuntuisi siltä, että tämän seurauksena tulisi olla nykyajan apostolisen mission toteuttajien rohkeus muokata evankeliumin tarjoamismenetelmiä sellaisiksi, jotka tekisivät sen vastaanottamisen helpoksi meidän aikamme ihmiselle. Historiallinen kokemus todistaa kuitenkin päinvastaista. Eri tunnustusten piiriin kuuluvissa kristillisissä kirkkoissa ovat säilyneet, ovatpa jopa etusijalla, arkaistiset julistusmuodot, jotka tekevät julistuksen vastaanottamisen työlääksi, ja usein jopa mahdottomaksi. Ennen kaikkea tämä koskee kieltä, millä jumalanpalvelus toimitetaan ja Raamattua tarjotaan. Selvin esimerkki tästä on monien vuosisatojen kuluessa ollut Roomalaiskatolinen kirkko, jossa aina 1960-luvun alkupuoleen asti oli jumalanpalveluskielenä melkein kaikille käsittämätön latinan kieli; vasta II Vatikaanin konsiili vuosina 1962-1965 lopetti tämän järjettömyyden. Aina tähän päivään asti sitä on käytetty Armenian kirkossa, jossa kaikesta kirkkoissa tuotettavasta leksikaalisesta materiaalista tuskin kymmenkunta sanaa ovat yhtäpitäviä nykyarmenian kielen kanssa, kaikki muu (lukuunottamatta papin saarnaa) on kaikille turhaa ilman värähtelyä. Venäjän ortodoksinen kirkko on tässä suhteessa jonkinverran paremmassa asemassa, sillä siellä käytettävällä (myös Bulgaarian ja Serbian kirkkoissa) kirkko-slaavin kielellä on paljon yhteistä nykyvenäjän kanssa. Kuitenkin täälläkin kielen taitamattomuus vaikuttaa vahingollisesti kirkossakävijöihin. Julistaessaan Jumalan sanaa tietoisesti

kuulijoille käsittämättömin äänneyhtymän, kirkko ei helpota, vaan vaikeuttaa ihmisten pyrkimystä ja pääsyä Jumalan luo, juuri näin toimien vastoin Kristuksen tarkoitusta, joka on ilmaistu sanoissa: "kun minut ylennetään maasta, niin minä vedän kaikki tyköni" (Joh. 12: 32).

Miten voi selittää tämän kirkossa olevan iänikuisen tendenssin kätkeä pyhä niin, etteivät asiaan vihkiytymättömät voisi sitä vastaanottaa, tendenssin laskea uutta, nuorta viiniä (jollainen on aina elävöittävän nuoruuden ja tuoreuden säilyttävä Jumalan sana) vanhoihin, kuluneisiin, ajasta patinoituneisiin ja tarkoituksenmukaiseen käyttöön jo kelvottomiksi käyneisiin nahkaleileihin (Mt. 9:17)?

Sivuuttaen erityisesti pakanallisten kulttien uhripapeille ominaisen pyrkimyksen monopolisoida pyhä, käyttää sen kunnioitusta hyväkseen omissa intresseissään, on todettava ei vain uhripapeille ja papeille, vaan myös laajoille uskovien joukoille ominainen pyrkimys eristää pyhä, peittää se asiaanvihkiytymättömältä enemmistöltä, kätkeä se enemmän tai vähemmän vahvojen väliseiniä taakse, jotka eivät ainoastaan estä pääsyä sen luo, vaan jopa vaikeuttavat sen, näön ja kuulon välityksellä tapahtuvaa, vastaanottamista; ajatuksen Jumalan etäisyydestä, heille opetettavan ilmoituksen käsittämättömyyden ja kaiken sen, minkä synnyttää kunnioitus Jumalan suuruuden ja pyhyiden edessä, on määrä vahvistaa tätä kunnioitusta, synnyttää ei vain pelkoa ja vavistusta, vaan myös luonnollista tiedonhalua, sitä suurempaa, mitä enemmän sen tyydyttämistä on vaikeutettu.

Ihmisen Pojan tulo maailmaan hävitti kaiken tämän juuriaan myöten. Hänestä tuli, ja Hän on nyt "ainoa Välimies Jumalan ja ihmisen välillä, ihminen Kristus Jeesus" (1 Tim. 2:5). Kuten tunnettua, ja kuten me kaikki uskomme, ne, jotka ottavat Kristuksen uskolla vastaan, "saavat voiman tulla Jumalan lapsiksi" (Joh. 1: 12), ovat, ei enää palvelijoita, vaan Kristuksen ystäviä (Joh. 15:15), ja heillä on "Hänen kauttansa... pääsy Isän tykö", ja heistä tulee Hänen "omiansa" (Ef. 2: 18-19).

Sillä kaikkein selvin pyhän etäisyyden, peittämisen ja luoksepääsemättömyyden symboli, ja kaiken lisäksi ei pakanakultissa, vaan vanhatestamentillisessa Totisen Jumalan kunnioituksessa, on "Kaikkeinpyhin", Jerusalemin temppelin tila, jonne "kerran vuodessa oli pääsy vain ylimmäisellä papilla, ei ilman verta, jonka hän uhraa itsensä edestä ja kansan tahattomien syntien edestä" (Hepr.9:7). Mutta tämä poikkeuksellisuus käyttää rukouksessa hyväkseen pyhää tilaa, pääsy siellä asuvan Jumalan tykö, poistui Jeesuksen Kristuksen, "tulevaisen hyvän ylimmäisen papin" tulon myötä (Hepr. 9:11), kun hän ikuiseseen Jumalan kirkkauteen, taivaaseen noustuaan, "istui Jumalan oikealle puolelle" (Mk. 16:19). Sillä, niinkuin apostoli kirjoittaa: "jos kauristen ja härkäin veri ja hiehon tuhka, saastaisten päälle vihmottuna, pyhittää lihanpuhtauteen, kuinka paljoa enemmän on Kristuksen veri, hänen, joka iankaikkisen Hengen kautta uhraisi itsensä viattomana Jumalalle, puhdistava meidän omantuntonamme kuolleista teoista palvelemaan elävää Jumalaa"(Hepr. 9:13-14), tai, myöskin apostoli Paavalin sanoja käyttäen: Jumalan työtovereiksi (1 Kor. 3:9).

Itse Jumalan Pojan tulo maailmaan, Hänen ihmiseksitulemisensa on itse asiassa ristiriidassa kaikkien ihmisten Jumalasta etäännyttämispyrkimysten kanssa, sillä "tunnetusti suuri on jumalisuuden salaisuus: Jumala on ilmestynyt lihassa" (1. Tim. 3:16) ja tämä Jumalan rakkauden ihme riistää meiltä oikeuden ajatella, puhumattakaan minkäänlaisten väliseiniä luomisesta, jotka peittävät meiltä sen, mitä Jumala on ilmoittanut ja ilmoittaa meille meidän pelastumistamme varten.

Kirkolle ominainen apostolisuus ilmenee armollisessa käten päälle panemisen suksessiossa, sekä toiminnassa, joka jatkaa Kristuksen apostolista toimintaa. Hierarkkinen suksessio perustuu kirkon käytäntöön, joka syntyy tarpeesta erottaa erityisiä henkilöitä, jotka kokonaan omistautuvat kirkon työlle, mikä pääpiirteiltään on identtinen apostolien työn kanssa. Kuten tunnettua, siihen kuuluvat opetus-, toimitus- ja hallintofunktiot. Niiden täyttäminen vaatii suurempaa tai pienempää hengellistä valmistautumista, t.s. kasvatusta ja koulutusta; lisäksi arviolla jonkun kirkon jäsenen kyvykkyydestä tulla ja toimia sen johtajana, opettajana ja pappina, voi olla arvoa ja merkitystä vain toisten, jo palveluskokemusta omaavien, asemaltaan ja useimmiten myös iältään vanhimpien kirkon jäsenten taholta. Kaikki tämä toteutuu hierarkkisessa kirkon struktuurissa; tässä on kysymys sekä suksessiosta, asteettaisesta kohoamisesta hierarkkisilla askelmilla, sekä elimistä, jotka sallivat muokata, kypsyttää, rakentaa ja toteuttaa pappien virkaanasettamista kirkolliskokouksen valintamenetelmällä, tai, mikä useimmiten tapahtuu, menetelmällä, että vanhempi valitsee ja kutsuu sekä henkilökohtaisesti asettaa virkaansa nuoremman.

Molemmat metodit ovat apostolista alkuperää. Niinpä, jos Matteus valittiin ja liitettiin kahdentoista apostolin joukkoon äänestyksellä (Apt. 1), niin Timoteusta ja Tiitusta apostoli Paavali ei ainoastaan kutsunut ja käten päälle panemisen kautta asettanut virkaan, vaan myös he saivat häneltä tehtävän asettaa vanhimmat, mikä mm. todistaa hierarkkisen struktuurin ikivanhasta olemassaolosta (Tiit. 1:5; 1 Tim. 5:22). Pragmaattinen lähestymistapa hierarkkiseen struktuuriin omaa syvät, pitkälle menevät perustelut Itsensä Herran Jeesuksen Kristuksen monissa ohjeissa. Useaan otteeseen Hän viitasi jokaisen johtavan toimen, jokaisen esimiehenä olon, jokaisen vanhimmanviran palveluluonteeseen kirkossa. "Te tiedätte, että kansojen ruhtinaat herroina niitä hallitsevat, ja että mahtavat käyttävät valtaansa niitä kohtaan. Näin älköön olko teillä keskenänne, vaan joka teidän keskuudessanne tahtoo suureksi tulla, se olkoon teidän palvelijanne, ja joka teidän keskuudessanne tahtoo olla ensimmäinen, se olkoon teidän orjanne; niinkuin ei Ihmisen Poikakaan tullut palveltavaksi, vaan palvelemaan ja antamaan henkensä lunnaiksi monen edestä" (Mt. 20: 25-28). Tietenkään nämä Kristuksen varoitukset eivät ole kirkossa milloinkaan unohtuneet; syystä nekin Rooman ylipapit, jotka tunnustetaan kirkon johtajuuden esikuviksi (Nikolai I, Gregorius VII, Innokentius III), kuitenkin yleiskirkollista merkitystä omaaviin dokumentteihin lisäsivät

nimikirjoitustensa edelle "Jumalan palvelijoiden orjat". Kuitenkin vallanhimon kiusaus on kirkon elämässä yhtä voimakas, kuin millä tahansa muulla yhteiskunnallisen elämän alueella.

Tältä pohjalta on noussut (nousee nykyäänkin) monia konflikteja, jotka huolimatta siitä, että ne yleisesti ottaen onkin ratkaistu rauhanomaisemmin keinoin kuin maallisella sektorilla, kuitenkin ovat rikkoneet kirkon elämän rauhallisen kulun. Taipumuksia tällaisiin kielteisiin ilmiöihin me voimme nähdä jo apostoli Paavalin "korkeimpiin apostoleihin" kohdistamien lausumien loukkaavasta sävystä (2 Kor. 11:5). Ilmeisesti nämä olivat osoittaneet häntä kohtaan jonkinlaista halveksuntaa (2 Kor. 12:11), mikä pakotti hänet etsimään suojelusta laumaltaan (erityisesti Korinton) puolustautuessaan ja viitatessaan kestämiinsä kilvoituksen vaivannäköön (2 Kor. 11: 10-29). Emme tiedä, missä määrin apostoli Paavalin loukkaantuminen oli perusteltua, mutta hänen vilpittömyytensä on kiistämätön ja puhuu meille siitä, että kirkkoa kuohuttaneet vaikeudet ja koettelemukset aina sen olemassaolon ensimmäisistä vuosista lähtien ovat olleet luonteeltaan ei vain ulkonaisia (kuten ennen kaikkea vainot), vaan myös sisäisiä.

Ei sovi ihmetellä, että tällaiset ja muut sisäiset kahnaukset, väärinkäsitykset ja konfliktit, kirkon elämän historiallisen kehitysprosessin kuluessa, ovat usein saavuttaneet valtavat mittasuhteet, paisuen täysin hyväksytyistä, luonnollisista, ja apostoli Paavalin mukaan jopa toivottavista "erimielisyyksistä" (1 Kor.11:19), hajaannuksiksi ja jakaantumiseksi, mitkä meidän päiviimme saakka ovat heikentäneet kirkon julistuksen tehoa, ja jotka monesta syystä (joiden analyysi ei kuulu esitetyn aiheen piiriin) ovat yksi perusonnettomuuksista, jotka ovat seuranneet kirkon elämää meidän päiviimme asti.

Kristikunnan jakautuneisuuden syvimmäksi syyksi tulee myöntää rakkauden puute Kristukseen, ja siis - Jumalaan. Tämä ihmiselle korkein saavutettavissa oleva rakkaus, joka ymmärtää ihmiselämän, joka tekee sen onnelliseksi, pakottaisi vääjäämättä kristityt intensiivisesti voittamaan, ei toinen toisiaan, vaan heitä jakavat eroavaisuudet, väärinymmärrykset ja ennakkoluulot. Apostolisuus, kirkon missiona, sen kirkonpalvelijoiden missiona, jokaisen kristityn missiona, on mahdollista vain kristittyjen yhteisessä pyrkimyksessä Jumalan luo. Vain tämän täynnä rakkautta olevan pyrkimyksen pohjalta ovat mahdollisia keskinäinen sopu ja veljeys kristityiden välillä, heidän ahkera, aktiivinen yhteistyö niiden mitä moninaisimpien ongelmien ratkaisemisessa, joita Jumala on kirkkonsa ja koko ihmiskunnan eteen asettanut.

Apostolisen uskon ilmeneminen kirkon elämässä

1. "Niinkuin ennenkin olemme sanoneet, niin sanon nytkin taas: jos joku julistaa teille evankeliumia, joka on vastoin sitä, minkä te olette saaneet, hän olkoon kirottu" (Gal. 1: 9). Näissä apostoli Paavalin sanoissa kuuluu sekä uhkaava että erityisen tärkeä muistutus. Sen ajatus on tämä: Se, joka julistaa oppia toisin, kuin apostolit julistivat, joka muuttaa sitä, vääristelee, se erotettakoon Vapahtajaan Kristukseen uskovien yhteisöstä, älköönkään kirkko tunnustako häntä pojakseen. Ja kun asetetaan kysymys apostolisen uskon ilmenemisestä kirkon elämässä, niin luonnollisesti edellytetään erilaisten vastausten mahdollisuus siihen: yksi vastaus on todistus sen täydellisestä, virheettömästä ilmenemisestä, toinen - osoitus osittaiseen, heikkenevään omaksumiseen. Edellinen on todellinen, oikea, ortodoksinen; jälkimmäinen - luopuminen oikeasta uskosta, sen vääristeleminen, heresia. Tästä seuraa: ortodoksikristitylle kirkon totuudellisuuden määrittelykriteerinä on apostolisen uskon, apostolisen tunnustuksen asettaminen (vanhan kirkon kirjallisuudessa "preskriptio") historiallisesti muotoutuneen, vuosisatojen kuluessa kirkon elämässä kiteytyneen tunnustuksen rinnalle - lyhyemmin: apostolisen uskon ilmenemisen toteaminen hänen kirkkonsa elämässä.

Mitä sitten apostolit opettivat, ja mitä ortodoksinen kirkko on omaksunut heidän opetuksestaan? - Vastaten yhdellä sanalla, täytyy sanoa: **kaiken**. Sentähden se onkin ortodoksinen tai oikeauskoinen, että se on "katkeamatta ja muuttumatta säilyttänyt apostoleilta sekä opin, että Pyhän Hengen lahjojen suksektion pyhän kätten päällepanemisen kautta" (Moskovan metropoliitta Filaret...)

2. Apostolisen todistuksen perusta on Ristiinnaulittu ja Ylösnoussut Kristus. "Me saarnaamme ristiinnaulittua Kristusta, joka on Jumalan voima ja Jumalan viisaus"(1 Kor. 1:23-24). "Sana rististä...on meille, jotka pelastumme, Jumalan voima"(1Kor. 1:18). "Minä en halua kerskata muusta kuin Herramme Jeesuksen Kristuksen rististä"(Gal. 6:14). "Veljet, minä johdatan teidät tuntemaan sen evankeliumin, jonka minä teille julistin, jonka te myöskin olette ottaneet vastaan, ja jossa myös pysytte, ja jonka kautta te myös pelastutte, ... että Kristus on kuollut meidän syntiemme tähden ... ja nousi kuolleista kolmantena päivänä"(1 Kor. 15:1-4). "Kristus on noussut kuolleista, esikoisena kuoloon nukkuneista"(1 Kor. 15:20) (Vrt. Apt. 2:23-24; 3:15; 4:10; 1 Piet. 3:18; Ef. 1:7; Hepr. 2:14-15...). Näissä lyhyissä apostolin sanoissa on ilmaistu apostolisen uskon päätotuus - voitto ikuisesta kuolemasta. Siinä apostolit näkevät tulevan kuolleista ylösnousemisen, maailman uudestisyntymisen ja uudistumisen merkin ja perustan. He yhdistävät Vapahtajan ylösnousemuksen faktan tiiviisti koko maailman kohtaloon. Ilman Kristuksen ylösnousemusta ihmiskunnan toiveilla ja odotuksilla sen ja koko maailman tulevasta kohtalosta ei olisi todellista

pohjaa. "Jos Kristus ei ole noussut kuolleista, turha on silloin meidän saarnamme, turha myös meidän uskomme ... ja me olemme kaikkia muita ihmisiä surkuteltavammat"(1 Kor. 15:14,19).

Näin, apostolisesti, tämän totuuden on ottanut vastaan myös pyhä ortodoksinen kirkko. Sen kaikissa uskontunnustuksissa, jotka ovat yhteenvetoja edeltäneestä "hyvästä tunnustuksesta"(1 Tim. 6:12) tai "lupauksesta" (slaaviksi: "pyytämisestä") (1 Piet. 3: 21), "terveen opin esikuvasta"(2 Tim. 1: 13), ja jotka ovat ortodoksikristityiden aikaisemman elämän tärkeimpien tapahtumien havainnollisia muistomerkkejä, tunnustetaan päättäväisesti usko Ristiinnaulittuun ja Ylösnousseeseen Kristukseen. "Ja yhteen Herraan Jeesukseen Kristukseen ... ristiinnaulittuun ja haudattuun, joka nousi kuolleista kolmantena päivänä", - luetaan Jerusalemin kirkon - kaikkien kirkkojen äidin - uskontunnustuksessa (...). Tai Palestiinan Kesarean kirkon uskontunnustuksessa: "... joka kärsi ja nousi kuolleista kolmantena päivänä". On todettava, että viimeksimainitun uskontunnustuksen esitti kirjallisesti Eusebius, Palestiinan Kesarean piispa ("esittämämme uskon esitys on luettu" - piispa Eusebiuksen sanat) ensimmäisen ekumeenisen kirkolliskokouksen isille. Mainitun uskontunnustuksen suksessiivinen - apostolinen merkitys voidaan nähdä piispa Eusebiuksen sanoissa, joilla hän aloittaa kirkkonsa "uskon esityksen" ja päättää sen. "Me - aloittaa piispa Eusebius - pidämme ja tunnustamme uskon sellaisena kuin olemme sen vastaanottaneet meitä edeltäneiltä piispoilta, sellaisena kuin olemme sen oppineet jumalallisista kirjoituksista", sekä päättää: "Tähän opetukseen me järkähtämättä pitäydymme, näin me ajattelemme, näin myös aikaisemmin olemme ajatelleet, ja pysymme siinä aina kuolemaan asti, kiroten kaiken Jumalanvastaisen heresian"(Ekumeenisten kirkolliskokousten...). Ei saa unohtaa, että Kesarea oli vielä tuolloin koko Palestiinan metropoli, ja niinmuodoin sen uskontunnustus saattoi olla idässä laajalle levinnyt. Mutta vaikka näin ei olisikaan ollut, tilanne ei muutu vähääkään, sillä samat ajatukset ovat myös muiden itäisten kirkkojen tunnustuksissa: Aleksandrian (ks. Aleksandrian piispan Aleksandrin kirje Konstantinopolin piispalle Aleksandrille. Ekumeenisten kirkolliskokousten...), Antiokian (säilynyt pyhän Johannes Kassianin, + 435, kirjoituksissa), Kyproksen (säilynyt pyhän Epifanios Kyproslaisen teoksessa "Ankkurisana". Ks. myös ...). Kyproksen kirkon uskontunnustus ansaitsee erityismaininnan, sillä se on sangen lähellä ei vain hengeltään, vaan myös kirjaimeltaan Nikealais-Konstantinopolilaista, josta on tullut yleiskirkollinen tunnustus.

On mainittava myös sellaiset - myöhäisemmät - tärkeät uskonopilliset kirkon dokumentit, joissa on ilmaistuna sama apostolinen usko, kuten: 1. "Katolisen ja apostolisen idän kirkon ortodoksinen tunnustus", jonka on laatinut Kiovan metropoliitta Pietari Mogila 1640-luvulla, ja jonka kaikki neljä idän patriarkkaa pian hyväksyivät (v. 1685 sen vahvasti Venäjän kirkon patriarkka Joakim, ja v. 1696 - patriarkka Adrian ja sittemmin Venäjän pyhä synodi). 2. "Idän kirkon ortodoksisen uskon esitys", jonka on kirjoittanut Jerusalemin patriarkka Dosifei, ja joka v. 1672 Jerusalemin kirkolliskokouksessa

tunnustettiin ortodoksisen uskon ilmaukseksi. (Myös Venäjän ortodoksisen kirkon pyhä synodi hyväksyi sen ja v. 1836 se julkaisi sen nimellä: "Ortodoksis-katolisen kirkon patriarkkojen kirje ortodoksisesta uskosta"). 3. Moskovan metropoliitta Filaretin (+1867) "Ortodoksisen katolisen idän kirkon laaja kristillinen katekismus", jonka pyhä synodi on tarkastanut ja hyväksynyt, ja jota on suositeltu oppikirjaksi hengellisiin oppilaitoksiin, maallisiin keskiasteen oppilaitoksiin, sekä kaikkien ortodoksikristityiden käyttöön. Siitä on otettu yli 70 painosta, ja yhä vieläkin sitä käytetään oppikirjana Venäjän ortodoksisen kirkon hengellisissä seminaareissa.

Ortodoksinen teologia on sekä "ristin teologiaa", että "ylösnousemuksen teologiaa". Ristin urotyön ja ylösnousemuksen riemuvoiton kiinteä yhteys on aistittavissa ortodoksisen kirkon kaikessa sisäisessä elämässä, ja ennen kaikkea sen pääsiäisjumalanpalveluksessa: "Ristin kautta ilo on tullut koko maailmalle", "kuolemalla kuoleman voitti". Gregorius Teologi on todistanut vakuuttavasti tämän yhteyden: "Me tarvitsimme lihaksi tulleen ja surmatun Jumalan, herätäksemme eloon."(...).

Kuten apostolitkin, ortodoksisuus näkee ylösnousemuksessa olemassaolomme oikeutuksen, toiveidemme huipun ja viimeisen päämäärän. Kun alkukristillisyydessä saarnan keskeisenä ytimenä oli ilo iankaikkisen elämän voimasta, niin myös ortodoksisuuden tärkein juhlapäivä ja juhlien juhla on Pääsiäisen - Kristuksen ylösnousemisen - juhlapäivä. "Nauttikaa kaikki uskon pidoista, kehottaa tänä päivänä pyhä Johannes Krysostomus ja, hengellisen ilon täyttämänä, huudahtaa: "Kuolema, missä on sinun otasi? Tuonela, missä on sinun voittonsi? Kristus nousi ylös, niin sinä olet alas heitetty. Kristus nousi ylös, niin pahat henget lankesivat. Kristus nousi ylös, niin enkelit iloitsevat. Kristus nousi ylös, niin elämä vallitsee. Kristus nousi ylös, niin ei yhtään kuollutta ole enää haudassa: sillä Kristus, noustuansa ylös kuolleista, tuli esikoiseksi kuoloon nukkuneista".

3.

Kirkon pyhät sakramentit ovat maallisen elämämme aikana ikuisuuden ilmoitusta.

Kaikkiaan sakramentteja on seitsemän: Kaste, Voitelu, Katumus, Ehtoollinen, Öljypyhitys, Avioliitto ja Pappaus. "Meillä ei ole kirkossa vähempää eikä enempää kuin tämä määrä sakramentteja. Seitsemän yli menevän sakramenttien luvun ovat harhaoppiset keksineet. Sakramenttien seitsenluku sensijaan vahvistetaan pyhässä Raamatussa."(Patriarkkojen kirje...). Todellakin, kaikki kirkon sakramentit ovat sen elämässä apostolisen uskon ilmausta, pelastuksemme talonrakennuksen jatkoa.

Kasteen sakramentissa ihminen syntyy hengellisesti uutta pyhää elämää varten. Pyhät apostolit suorittivat sen Jumalallisen opettajan käskyn mukaan: "Menkää, opettakaa kaikkia kansoja, kastamalla heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen" (Mt. 28:19). Epäilyksiä tämän sakramentin välttämättömyydestä ei ollut, sillä tiedettiin ja muistettiin Vapahtajan Kristuksen sanat: "Joka uskoo ja kastetaan, se pelastuu"(Mk. 16:16). "Jos

joku ei synny vedestä ja Hengestä, ei hän voi päästä sisälle Jumalan valtakuntaan"(Joh. 3:5).

Hengellisesti syntynyt tarvitsee lahjoja, jotka auttaisivat häntä kasvamaan hengellisessä elämässä. Nämä lahjat annetaan Voitelun sakramentissa. Apostolit puhuvat sen Jumalallisesta asettamisesta ja sen armolahjoista näin: "Teillä on voitelu Pyhältä, ja kaikilla teillä on tieto... Teissä pysyy se voitelu, jonka olette Häneltä saaneet, ja te ette ole kenenkään opetuksen tarpeessa, vaan niinkuin Hänen voitelunsa opettaa teitä kaikessa, niin se opetus on myös totta eikä ole valhetta; ja niinkuin se on opettanut teitä, niin pysykää Hänessä"(1 Joh. 2: 20, 27). "Mutta se, joka lujittaa meidät yhdessä teidän kanssanne Kristuksessa ja joka on voidellut meidät, on Jumala, joka myös on painanut meihin sinettinsä ja antanut Hengen vakuudeksi meidän sydämiimme (2 Kor. 1: 21-22). Näistä sanoista näkyy, että "voitelu Pyhältä", "joka on voidellut meidät, on Jumala", että annettavat lahjat ilmoittavat tiedon ("teillä on tieto"), "opettavat kaikessa". - Kaikki tämä ei ole ihmisten sepustusta.

Mutta voitelunkin jälkeen ihminen voi tehdä syntiä. Hänen herättämiseksi eloon eettiseen elämään, syntien anteeksisaamiseksi kirkossa on apostolisista ajoista lähtien ollut Katumuksen sakramentti. Apostolit suorittivat tämän sakramentin Herran suoran käskyn mukaisesti: "Kaikki, minkä te sidotte maan päällä, on oleva sidottu taivaassa, ja kaikki, minkä te päästätte maan päällä, on oleva päästetty taivaassa"(Mt. 18:18). "Ottakaa Pyhä Henki, Joiden synnit te anteeksi annatte, niille ne ovat anteeksi annetut; joiden synnit te pidätätte, niille ne ovat pidätetyt"(Joh. 20: 22-23).

Ehtoollisen sakramentissa "uskova leivän ja viinin muodossa syö itse Kristuksen Ruumiin ja Veren iankaikkista elämää varten" (Metropoliitta Filaret...). Tämänkään sakramentin Jumalallista asettamista ei kukaan ole epäillyt, kuten kasteenkaan sakramentin Jumalallista asettamista, sillä ensimmäisen kerran sen toimitti Herra Itse. Itse Hän antoi ehtoollisen opetuslapsillensa ja samalla käski aina viettämään sitä (Ks. Mt. 26: 26-28; Lk. 22: 19-20; 1 Kor. 11: 23-25). Herra sanoi myös selvästi sen välttämättömyydestä pelastukselle: "Totisesti, totisesti minä sanon teille: ellette syö Ihmisen Pojan lihaa ja juo hänen vertansa, ei teillä ole elämää itsessänne"(Joh. 6:53)... Kun ehtoollinen liturgian aikana toimitetaan, läsnäolevien hengellisen katseen editse kulkee koko Jumalihmisen evankeliumin historia. Koko Jumalanpalvelus on Thessalonian arkkipiispa Nikolai Kavasilan (+1391) sanan mukaan "kuin yksi historian ruumis, joka alusta loppuun saakka on säilyttänyt järkkymättömyyden ja eheyden."(Jumalallisen liturgian selitys...). Todellakin, pyhissä ehtoollisaineissa totisesti ja substantiaalisesti on Itse Herra Jeesus Kristus ja ehtoollisen kautta ne kokonaan antavat itsensä ehtoollisen nauttijaille. Mutta tähän pyhien ehtoollisaineiden käyttö ortodoksisessa kirkossa rajoittuukin. Ortodoksinen kirkko ei salli, löytämättä tällaisiin tapoihin todisteita Raamatusta ja vanhan kirkon käytännöstä, Eukaristian toimittamista pelkästään tarkoituksella valmistaa varta vasten pyhiä ehtoollisaineita vain palvomista - adoraatiota varten.

Öljypyhityksen sakramentissa ihmistä lääkitään hengellisesti ja ruumiillisesti. Se suoritetaan kirkossa apostolien käytännön mukaisesti. He "voitelivat monta sairasta öljyllä ja paransivat heidät"(Mk. 6:13), ja käskivät muiden menetellä samoin: "Jos joku teistä sairastaa, kutsukoon tykönsä seurakunnan vanhimmat, ja he rukoilkoot hänen edestään, voidellen häntä öljyllä Herran nimessä. Ja uskon rukous pelastaa sairaan, ja Herra antaa hänen nousta jälleen; ja jos hän on syntiä tehnyt, niin ne annetaan hänelle anteeksi"(Joh. 5: 14-15).

Avioliiton sakramentissa annetaan lahjat avioliiton pyhittämiseksi ja kotikirkon muodostamiseksi. Se, että tämäkin sakramentti on Jumalan asettama, seuraa jo apostoli Paavalin sanoista: "Mies luopukoon isästänsä ja äidistään ja liittyköön vaimoonsa, ja ne kaksi tulevat yhdeksi lihaksi. Tämä salaisuus on suuri; minä tarkoitan Kristusta ja seurakuntaa"(Ef. 5: 31-32). Näin apostoli nimittää avioliittoa suureksi salaisuudeksi ja vertaa sitä Kristuksen ja seurakunnan liittoon. - Se oli siis täynnä erityisiä armolahjoja. - Kirjeessä toiselle seurakunnalle sama apostoli kirjoittaa: "Vaimo on sidottu, niin kauan kuin hänen miehensä elää, mutta jos mies kuolee, on hän vapaa menemään naimisiin, kenen kanssa tahtoo, kunhan se vain tapahtuu Herrassa"(1 Kor. 7: 39). Sanat "vain Herrassa" antavat mahdollisuuden tulla johtopäätökseen, että apostolisena aikana kristillinen avioliitto solmittiin Jumalan nimessä, t.s. oli uskon ja seurakunnan asia - pyhitettiin. Kirkkoisät eivät tätä epäile.

Kaikki sakramentit, jotka yhdessä pyhittävät koko ihmisen elämän syntymästä kuolemaan asti, liittyvät tiiviisti toisiinsa. Erityisen läheisesti, tarkemmin - erottamattomasti, kaikkiin muihin sakramentteihin liittyy Pappeuden sakramentti. Tässä sakramentissa "Pyhä Henki asettaa valitun pyhän kätten päällepanemisen kautta hoitamaan sakramentteja ja paimentamaan Kristuksen laumaa"(Metropoliitta Filaret...). Se on saanut alkunsa Itse Herraltamme Jeesukselta Kristukselta ja Pyhän Hengen laskeutumisesta apostolien päälle. Sen, että pappeus todellakin on sakramentti, voi nähdä niistä sanoista, jotka apostolit kohdistavat henkilöille, joilla on papin arvo, sekä myöskin heidän toiminnastaan lähetysmatkojen aikana. Niinpä apostoli Paavali, kirjeissään oppilaalleen ja Efeson seurakunnan piispalle Timoteukselle, kahteen otteeseen muistutti tätä siitä, että tällä on erityinen lahja, joka myös on saatu erityisellä tavalla - vanhinten kätten päällepanemisen kautta, itse apostolin kätten päällepanemisen kautta. "Älä laiminlyö armolahjaa, joka sinussa on, ja joka sinulle annettiin profetian kautta, vanhinten pannessa kätensä sinun päällesi"(1 Tim.4. 14). "Minä sinua muistutan virittämään palavaksi Jumalan armolahjan, joka sinussa on minun kätteni päällepanemisen kautta"(2 Tim. 1: 6). Sekä kirjeessään Korinton seurakunnalle että keskustelussaan Efeson vanhinten kanssa apostoli Paavali on osoittanut myös, missä on pappeuden "lahja" - oikeudessa hoitaa sakramentteja ja hengellisesti ruokkia laumaansa. Tässä hänen sanansa: "Pitäköön jokainen meitä Kristuksen käskyläisinä ja Jumalan salaisuuksien huoneenhaltijoina"(1 Kor. 4:1). "Ottakaa siis itsestänne vaari ja kaikesta laumasta, johon Pyhä Henki on teidät pannut kaitsijoiksi, paimentamaan Herran seurakuntaa, jonka hän omalla verellensä on itselleen

ansainnut"(Apt. 20:28). Ja lähetysmatkansa aikana Vähässä-Aasiassa apostolit Paavali ja Barnabas, perustaessaan uusia seurakuntia, kuten Apostolien teot mainitsevat, asettivat "jokaiseen seurakuntaan" vanhimmat (14:23). Lisäksi apostoli Paavali huolehti siitä, että pappeus leviäisi kirkossa, vakiintuisi, että pyhään virkaan kutsuttaisiin kelpollisia ihmisiä. "Minä jätin sinut Kreettaan sitä varten, että järjestäisit, mitä vielä jäi järjestämättä, ja että asettaisit, niinkuin minä sinulle määräsin, joka kaupunkiin vanhimmat", kirjoitti apostoli Paavali Kreetan seurakunnan valvojalle (Tiit. 1:5 ja edelleen). Toista piispaa apostoli Paavali kehotti: "Älä ole liian kerkeä panemaan käsiäsi kenenkään päälle"(1 Tim. 5:22). - Näin pyhä kirkko on myös vastaanottanut nämä apostolien määräykset. Apostolien päivästä lähtien sillä on ollut pappeja Ruumiinsa välttämättömänä elimenä, pyhän Helluntain lahjojen katkeamattomina säilyttäjinä, apostolien seuraajina. "Kristus oli Jumalan lähettämä, ja apostolit Kristuksen, - todistaa apostolien aikalainen ja heidän oppilaansa pyhä Klemens Roomalainen (+101) - kumpikin tapahtui Jumalan tahdon mukaan... Saarnatessaan eri maissa ja kaupungeissa he (apostolit - K.S.) esikoisina uskovaisista asettivat piispoiksi ja diakoneiksi... ja mitä ihmettelemistä siinä on, jos ne, joille Jumala Kristuksessa oli uskonut asian, asettivat edellämainittuja palvelijoita?... Juuri tästä syystä he... lisäsivät lain, että kun he kuolevat (apostolien asettamat piispat - K.S.), toiset koetellut miehet ottaisivat hoitaakseen heidän tehtävänsä."(Ensimmäinen kirje Korinttolaisille...) Ilman laillisesti kätten päällepanemisen kautta asetettuja pappeja, apostolisen miehen, pyhän Ignatios Bogonosetsin (+107) päättäväisten sanojen mukaan, kukaan älköön suorittako mitään, mikä liittyy kirkkoon... Ilman piispaa ei ole lupa kastaa eikä toimittaa Rakkauden Ateriaa; ja päinvastoin, mitä hän hyväksyy, se on Jumalallekin mieluista, että jokainen teko olisi varma ja epäilysten ulkopuolella." (Kirje smyrnalaisille...) Tämänvuoksi pyhän Ireneus Lyonilaisen (+202) väitteen mukaan kirkossa on välttämätöntä seurata niitä, joilla on suksessio apostoleilta, ja jotka yhdessä piispuuden suksession kautta Isän tahdosta ovat saaneet tunnetun totuuden lahjan. Sensijaan muita, jotka ovat luopuneet alkuperäisestä suksessiosta, ja kokoontuvat missä hyvänsä, tulee epäillä joko hereetikoiksi tai valheopettajiksi tai hajottajiksi, ylpeiksi, jotka menettelevät näin voitonpyynnistä ja turhamaisuudesta. Kaikki nämä ovat luopuneet totuudesta...Kaikkien tällaisten luota kuuluu vetäytyä pois... Tulee oppia niiltä, joilla on kirkollinen apostolinen suksessio" (Harhaoppeja vastaan...).

4. Ortodoksista kirkkoa on mahdoton ajatella ilman Jumalan Äidin, pyhien, pyhäinjäännösten, ikonien, ristin kunnioittamista. Tämä kunnioitus leimaa sekä ortodoksista teologiaa, että ortodoksista hurskauselämää. Se läpitunkee ortodoksisen ihmisen koko rukouselämän. - Ja tässä hänen elämässään ilmenee koko ajan sama apostolinen usko.

Jumalan Äidin suuruus on vahvistettu evankeliumin ensi sivuilla ja on siis evankeliumin kirjoittajien usko. Jumala lähetti arkkienkeli Gabrielin, kertoo evankelista Luukas, Galilealaisen Nasaretin kaupunkiin Neitsyt Marian luo ja "tullessaan sisälle hänen tykönsä enkeli sanoi: Terve armoitettu! Herra

olkoon sinun kanssasi; siunattu olet sinä vaimojen joukossa...sillä sinä olet saanut armon Jumalan edessä"(Lk. 1: 26-30). Saada Jumalan armo, tulla siunatuksi kaikkien naisten joukossa, saada kuulla taivaalliselta sanansaattajalta: "Herra olkoon sinun kanssasi", - se on todellista suuruutta. Ja pian Neitsyt Maria julisti profeetallisesti: "Tästedes kaikki sukupolvet ylistävät minua autuaaksi"(Lk. 1:48). Jos itse pyhä Neitsyt sanoi näin, ja evankelista kirjoitti nämä sanat muistiin, niin kenelläkään, joka nimittää itseään kristityksi, ei ole oikeutta olla kunnioittamatta häntä! Evankelista Luukas on jättänyt vielä sangen tärkeän todisteen, joka yhdistää yhdeksi kokonaisuudeksi pyhälle Neitsyt Marialle kansalta ja hänen Jumalalliselta Pojaltaan tulleen ylistyksen. "Eräs nainen, - kirjoittaa evankelista, - kansanjoukosta korotti äänensä ja sanoi hänelle: Autuas on se kohtu, joka on kantanut sinut, ja ne rinnat, joita olet imenyt! Mutta hän sanoi: autuaat ovat ne, jotka kuulevat Jumalan sanan ja sitä noudattavat"(Lk. 11:27-28). Rjasanin metropoliitta Stefan Javorski (Venäjän ortodoksisen kirkon patriarkan istuimen valvoja, myöhemmin myös pyhän synodin puheenjohtaja +1722) selittäessään näitä evankeliumin sanoja, sanoo: Tällä lausumallaan Kristus ei ainoastaan hyväksy tuon naisen Jumalansynnyttäjälle antamaa ylistystä, vaan vastauksellaan yhä enemmän vahvistaa Äitinsä ylistystä. Sillä tässä täytyy ottaa pohdiskeltavaksi se, ensiksikin, mitä merkitsee siittää ja kantaa Jumalan sanaa ruumiillaan, ja se, toiseksi, mitä merkitsee siittää ja kantaa Jumalan sanaa ajatuksellaan. Edellisestä ylisti Jumalansynnyttäjää tuo nainen, kun hän sanoi: "Autuas on se kohtu, joka on kantanut sinut", Itse Kristus puolestaan ylisti häntä jälkimmäisestä, kun hän sanoi: "Autuaat ovat ne, jotka kuulevat Jumalan sanan ja sitä noudattavat". Molemmat nämä ylistykset tai paremminkin autuudenjulistukset, kuuluvat todellakin Jumalansynnyttäjälle; sillä hän ennemmin sydämellä, kuin kohdulla, ennemmin ajatuksella, kuin lihalla, ennemmin hengellä, kuin ruumiilla, ennemmin rauhalla kuin kohdulla, siitti Kristuksen, eikä hän olisi siittänyt lihalla Kristusta, ellei hän olisi siittänyt häntä uskolla"(Dogmi...).

Esitettyihin todistuksiin voi liittää myös muita - yhtä tärkeitä. Niinpä, tuskin pyhä Neitsyt "oli ehtinyt tulla raskaaksi Pyhästä Hengestä"(Mt.1:18), kun hän jo "niinä päivinä" lähti Sakariaan kotiin, tervehtimään sukulaistaan Elisabetia. Tavatessaan hänet Elisabet ei ainoastaan "suurella äänellä" nimittänyt häntä siunatuksi vaimojen joukossa, vaan myös tunnusti hänet Herransa Äidiksi, ts. Jumalanäidiksi. On huomionarvoista, mitä evankelista totesi: Elisabet tunnusti tämän, ei itsessään, eikä itsestään, vaan "täytyttyään Pyhällä Hengellä" - Pyhän Hengen vaikutuksesta (Lk. 1:39-41). Samantapaiset ajatukset ovat luettavissa apostoli Paavalin sanoissa: "Kun aika oli täytetty, lähetti Jumala Poikansa (Ainosyntyisen), vaimosta syntyneen"(Gal. 4:4). "Suuri on jumalisuuden salaisuus: Hän, joka on ilmestynyt lihassa."(1 Tim. 3:16).

Neitsyt Marian rukouksellinen kunnioittaminen on ollut, ja on suuri ortodoksisessa kirkossa. Ei ole yhtään ortodoksista perhettä, jonka kotona ei olisi hänen pyhää ikoniansa. Ei ole yhtään ortodoksista kristittyä, jonka elämä ei tavalla tai toisella yhdistyisi Jumalan Äidin muistamiseen tai

rukouksessa hänen puoleensa kääntymiseen. Ortodoksisen kirkon jumalanpalveluksessa puolestaan aina muistellaan ja huudetaan avuksi hänen puhdasta, siunattua nimeänsä. Mutta kehottaessaan lapsiaan kunnioittamaan pyhää Neitsyt Mariaa, pyhä ortodoksinen kirkko samalla opettaa, että tämän kunnioituksen tulee olla, ei niinkuin Jumalalle, vaan ainoastaan niinkuin kaikista pyhistä pyhimmälle, että hänelle annettu kunnia kuuluu Itse Jumalalle. Ortodoksisessa kirkossa Neitsyt Marian kunnioitukseen liittyy erityistä lämpöä, jotakin rakasta, kallista, omaa.

Pitäessään Jumalan Äitiä autuaana, ortodoksinen kirkko ylistää myös pyhiä - Vapahtajan Kristuksen ystäviä (Joh.11:11; 15:14,15). - Myös tässä ylistyksessä apostolinen usko toteutuu kirkon elämässä.

Apostoli Paavali - tämä kirkosta opettaja - opettaa eräässä kirjeessään taivaallisesta ja maanpäällisestä kirkosta - Riemuitsevasta ja taistelevasta - sekä todistaa niiden keskinäisestä suhteesta: "Te ette ole käyneet sen vuoren tykö, - kirjoittaa hän, - vaan te olette käyneet Siionin vuoren tykö ja elävän Jumalan kaupungin, taivaallisen Jerusalemin tykö, ja kymmenien tuhansien enkelien tykö, taivaissa kirjoitettujen esikoisten juhla joukon ja seurakunnan tykö, ja tuomarin tykö, joka on kaikkien Jumala, ja täydellisiksi tulleet vanhurskasten henkien tykö, ja uuden liiton välimiehen, Jeesuksen tykö"(Hepr. 12:18,22-23). Ja toinen apostoli, salaisuuksien näkijä Johannes paljastaa tämän suhteen olemuksen: pyhät rukoilevat taivaissa maan päällä elävien puolesta. Ilmestyksessään hän näki enkelin "jolle annettiin paljon suitsukkeita pantavaksi kaikkien pyhien rukouksiin kultaiselle alttarille, joka oli valtaistuimen edessä. Ja suitsukkeiden savu nousi pyhien rukousten kanssa enkelin kädestä Jumalan eteen"(Ilm. 8:3-4). Tähän ilmoitukseen sisätty sangen tärkeitä ajatuksia. Ne ovat: pyhät kohottavat suuren joukon rukouksia ("paljon suitsukkeita"), pyhät kohottavat rukouksia ("kaikkien pyhien rukouksiin"), Heidän kohottamansa rukoukset nousevat Jumalan tykö kuin hyvänhajuinen suitsutus ("ja suitsukkeen savu nousi). Samainen salaisuuksien näkijä näki, miten Karitsan eteen lankesi kaksikymmentä neljä vanhinta, joista jokaisella oli kantele ja kultaiset maljat täynnä suitsutuksia, "jotka ovat pyhien rukoukset"(Ilm. 5:8).

Pyhän kirkon uskon pyhien rukouksiin ilmaisi neljäs ekumeeninen kirkolliskokous, joka koostui 630 isästä. Kirkolliskokouksen yhdennessätoista istunnossa on merkitty muistiin: "Kaikki Konstantinopolin kunnioitetuimmat piispat ja kleriikit sanoivat: ikuinen rauha Flavianukselle... Flavianus elää kuoleman jälkeen. Rukoilkoon hän, marttyyri, meidän puolestamme!"(Ekumeenisten kirkolliskokousten...). Koska pyhät rukoilevat meidän puolestamme, ovat meidän auttajiamme ja puolustajiamme, niin on paikallaan ja oikeudenmukaista ylistää heitä ja huutaa heitä avukseen rukouksissaan.

Mutta miten sovittaa pyhien avuksi huutamiseen apostoli Paavalin sanat: "Yksi on välimies Jumalan ja ihmisen välillä, ihminen Kristus Jeesus, joka antoi itsensä lunnaiksi kaikkien edestä"(1 Tim.2: 5-6)? Johtaako pyhien pyyntö meidän puolestamme Vapahtajan - välimiehen - pyynnön väheksymiseen? - Tässä on välttämätöntä kiinnittää huomiota apostolin ilmaisuun: "joka antoi

itsensä lunnaksi kaikkien edestä". Puhuttuaan Vapahtajan Kristuksen pyynnöstä, apostoli osoittaa, missä tämä pyyntö täytyy nähdä - lunastuksessa, sovituksessa. Kristus on todellakin ainoa Pyytäjä uhrin uroteossa, mutta ei ihmisten pyynnöissä, rukouksissa. Tämän käsityksen oikeaksi vahvistamisen voi nähdä samaisella apostolilla, kun hän pyytää maan päällä eläviä, kokonaisia kristillisiä yhteisöjä rukoilemaan hänen puolestaan (Ks. Room.15:30) Tess. 5:25, Ef. 6:18-19). Tällainen pyyntö olisi ollut turha, ellei apostoli todellakin olisi tunnustanut mitään muuta pyyntöä, kuin ainoastaan Ristiinnaulitun ja Ylönousseen Kristuksen pyynnön. Kuitenkin, tunnustaessaan pyhien pyynnön pelastavan vaikutuksen, kirkko opettaa huutamaan heitä avuksi, ei omasta voimastaan armon ja taivaallisen kirkkauden antajina, vaan armosta osallisiksi tullessa, Jumalalle läheisinä.

Pyhien kunnioittamiseen yhdistyy ortodoksisessa kirkossa heidän jäännöstensä kunnioittaminen: pyhäinjäännösten, pukujen jne kunnioittaminen.

Herramme Jeesuksen Kristuksen ja apostolien toiminnan aikoina monet pyrkivät uskoen ja kunnioituksella koskettamaan Vapahtajan ja hänen opetuslapsiensa vaatteita, sillä he saivat tästä koskettamisesta ihanan paranemisen voiman. Veranjuoksua sairastava nainen, joka oli kärsinyt sairaudesta kaksitoista vuotta, ja joka oli kuluttanut hoitoonsa kaiken omaisuutensa ilman hyötyä, tuli terveeksi yhdestä kosketuksesta Jumalan Pojan vaatteeseen. Huomionarvoista tässä kohden on, millainen on evankelista Matteuksen, joka tämän tosiasian on kuvannut, todistus: "Nainen... sanoi itsekseen: Jos vain saan koskea hänen vaippaansa, niin minä tulen terveeksi"(9:20-22). Tämä merkitsee, että Kristusta seuranneet tunsivat Jumalalliselle Opettajalle kuuluneesta omaisuudesta lähtevien vaikutusten ihanauden. Tämä sama ajatus näkyy myös toisen evankelistan - apostoli Markuksen - sanoissa: "Ja missä vain hän meni kyliin tai kaupunkeihin tai maataloihin, asetettiin sairaat aukeille paikoille ja pyydettiin häneltä, että he saisivat koskea edes hänen vaippansa tupsuun. Ja kaikki, jotka koskivat häneen, tulivat terveiksi"(6:56). Kolmas evankelista ja apostolien tekojen kuvaaja - apostoli Luukas - kertoo, että apostoli Paavali, ei ainoastaan itse (suoranaisesti) suorittanut Jumalan voimalla ihmeitä, parantamisia, vaan samaa tekivät myös hänen vaatteensa, kun ne apostolin poissaollessa pantiin sairaiden päälle. "Ja Jumala teki paljon ihmeitä Paavalin kätten kautta, niin että vieläpä hikiliinoja ja esivaatteita hänen iholtansa vietiin sairasten päälle, ja taudit lähtivät heistä ja pahat henget pakenivat pois"(Apt.19-11-12) Enemmänkin, jopa apostoli Pietarin varjo teki, Jumalan tahdosta, ihmeitä. Niille kaduille, joita pitkin apostoli kulki ohi, kannettiin sairaita vuoteilla, niin että edes Pietarin varjo sattuisi heihin (Apt. 5:15). Jumalan tahdosta myös pyhien - Jumalan ystävien (Joh. 15:14), Pyhän Hengen temppelien (1 Kor. 6: 19), pyhäinjäännökset ovat saaneet suotuisan vaikutuksen tuottavan voiman.

Pyhä kirkko on kaikkina aikoina kunnioittanut hartaudella pyhäinjäännöksiä. Tämä kunnioitus on ilmennyt pyhäinjäännösten aukaisemisessa, säilyttämisessä, siirtämisessä, juhlapäivien vahvistamisessa niiden aukaisemisen tai siirtämisen muistoksi, pyhäkköjen rakentamisessa

niiden päälle, niiden asettamisessa alttarien perustukseen (), pyhiinvaelluksessa niiden tykö, hartaassa Jumalalle kohdistetussa rukouksessa niiden edessä... On kunnioitettu ei vain itse pyhien pyhänjäännöksiä, vaan myöskin heille kuuluneita erilaisia esineitä.

Pyhien, heidän jäännöstensä, kunnioittaminen luo ortodoksisessa kirkossa, vanhurskaan Johannes Kronstadtilaisen (+1908) sanan mukaan, ikäänkuin hengellisen perheen, joka on täynnä syvää rakkautta ja rauhaa, ilmapiirin. Sitä ei voi erottaa rakkaudesta Kristukseen ja Hänen ruumiiseensa - kirkkoon"(pyhä vanhurskas Johannes Sergiev ...).

Ikonien kunnioittamisen dogmi perustuu uskoon Vapahtajan Kristuksen ilmestymiseen lihassa. Vapahtajan ikoni on myöskin Jumalan Pojan lihaksitulemisen seuraus, ja havainnollinen todistus tästä tapahtumasta. Ilmestymisellään lihassa Herra käytännössä osoitti, että Häntä voidaan kuvata ikoneissa. Hän viittasi lisäksi mahdollisuuteen kuvata myös pyhiä: "Joka ottaa tykönsä teidät, se ottaa tykönsä minut" (Mt.10:40). Erityisen merkittävä on Vapahtajan vastaus fariseuksille, jotka kysyivät Häneltä, onko lupa antaa vero keisarille. Otettuaan rahan ja osoitettuaan siinä olevaa kuvaa, Hän kysyi: "Kenen kuva ja päällekirjoitus tämä on? He vastasivat: Keisarin. Silloin Hän sanoi heille: Antakaa siis keisarille, mikä keisarin on, ja Jumalalle, mikä Jumalan on"(Mt.22: 20-21).Tällä vastauksellaan Herra osoitti, toisaalta, että kunnia, joka annetaan kuvalle, kuuluu sille, joka on kuvattu, ja, toisaalta, keisarin kuvan kautta Herra muistutti uskovan velvollisuudesta antaa Jumalalle se, mikä Jumalan on. Denari muistutti fariseuksille keisarista, ja ikoni muistuttaa uskoville Taivaallisesta maailmasta. Ja niinkuin maallisten vallanpitäjien muotokuvien sopii olla yhteiskunnan paikoilla, niin ikonien sopii olla pyhäköissä, kristityiden kodeissa.

Johanneksen Ilmestyskirjassa sanotaan, että kaksikymmentä neljä vanhinta lankesivat Karitsan eteen, jolla tarkoitetaan Vapahtajaa (Ilm. 5:8). Jos taivaallisessa kirkossa kunnioitetaan Kristusta Karitsan hahmossa, niin maanpäällisessä kirkossa ei tule olla mitään esteitä Herran ja Hänen palvelijoidensa kunnioittamiselle.

Ortodoksisuus katsoo ikoniin kuin Taivaan läsnäolon suotuisaan paikkaan, ikäänkuin taivaan maan päälle laskeutumisen paikkaan. Ikonit kiinnittävät itseensä Jumalan siunauksen katseen ja vetävät puoleensa Jumalan armon. Ihminen, hengellis-ruumiillisena olentona, tarvitsee sitä, että Ääretön Olento ikäänkuin kutistuisi äärettömyydessään, ilmestyisi hänelle ja vaikuttaisi häneen hänelle saavutettavissa olevissa rajoissa aistittavien - nähtävien, tunnettavien kohteiden kautta. Kaikista rajoista vapaa ihmisjärki voi levitä äärettömyyteen, ja Itse Jumala piirtyä eräänlaiseksi panteistiseksi mielikuvaksi. Ikoni sensijaan antaa tunteen Persoonallisen Jumalan läsnäolosta, jossa me elämme, liikumme ja olemme (Apt.17:28). Tämä on jatkuvaa Hänen laskeutumistaan, Joka kerran meille tiettyä aikana tuli lihaksi ja asui meidän keskellämme, että me saisimme nähdä hänen kirkkautensa, "senkaltaisen kirkkauden, kuin ainokaisella Pojalla on Isältä" (Joh. 1:14; Ef. 4:10). Toisaalta ihmisen järki ikonin luona kohoaa merkittävästi voimakkaammin ja palavammin kuvasta originaaliin ja pääsee

yhteyteen Vuorten maailman kanssa. Näin ikoni antaa ihmiselle konkreettisen keskustelumahdollisuuden Jumalan ja Hänen ystäviensä kanssa (Joh. 15:14). Ja tällainen keskustelu tuottaa hyödyllisiä hedelmiä.

Ikonien kunnioittamisella ei ole mitään yhteistä ikonienpalvonnan kanssa, mistä ortodokseja syytetään, viittaamalla vanhatestamentillisen Jumalan lain toiseen käskyyn: "Älä tee itsellesi jumalankuvaa" (Ex.20:4). Mutta tässä käskyssä kielletään tekemästä kuvaa tarkoituksella tehdä jumalaksi valhejumalia, jollaisia pakanoille ovat olleet: taivaalla - aurinko, kuu, tähdet, maan päällä - ihmiset, eläimet, erilaiset esineet, vedessä - sen elävät. Kristuksen kuva sensijaan ei ole jumalankuva, joka kuvaa olemassaolematonta jumalaa, vaan totisen Jumalan ikoni, samalla tavalla kuin Vanhassa testamentissa olivat kerubit. Profeetta Mooseskin, jota kiellettiin tekemästä jumalankuvaa, sai myös käskyn tehdä kerubit, ja lisäksi panna ne kaikkein pyhimpään paikkaan. Tämä ensimmäiseksi. Toiseksi, käsky kieltää tekemästä jumalankuvia nimenomaisella tarkoituksella tehdä jumalia - niiden edessä kielletään nöyristelevä palvonta (latria), joka kuuluu Ainoalle Jumalalle. Mutta ortodoksikristitty kumartaa ikoneille ei nöyristevällä, vaan kunnioittavalla, pyhän arvolle sopivalla kunnioituksella ja rukoilee ikonin edessä, jumalallistamatta sitä, sekä tuo Itse Jumalalle särjetyn ja nöyrän sydämen.

Ristin kunnioittamisesta täytyy huomauttaa seuraavaa. Ennen Herramme Jeesuksen Kristuksen kärsimyksiä ristillä, ristiä pidettiin häpeällisenä teloitusvälineenä. Tavallisesti ristiinnaulittiin suuria rikollisia, jotka olivat tehneet paljon laittomuuksia, mistä syystä Raamattu puhuukin heistä kirottuina Jumalan edessä (Lev. 21: 23). Mutta Vapahtaja astui ristille, ei omien syntiensä tähden eikä pakosta, vaan meidän pelastuksemme tähden ja vapaaehtoisesti (ks. Gal.3:13; Joh. 10:17-18). Näin rististä tuli uhrialttari, jolle tuotiin suuri Uhri koko ihmiskunnan puolesta. Ja jos Vapahtajan Kristuksen eläessä pyrittiin koskettamaan Hänen vaippaansa parantumisen toivossa - ja parannuttiin, jos ensimmäiset kristityt kunnioittivat Paavalin esivaatteita ja hikiliinoja, niin samassa määrin, ja jopa suuremmassakin, tulee kunnioittaa Ristiä, jota ei ole vain koskettanut Herran ruumis, vaan jolla on suoritettu meidän sovituksemme.

Apostoli Paavali kerskaa Herramme Jeesuksen Kristuksen Rististä. "Pois se minusta, - sanoo hän, - että minä muusta kerskaisin kuin meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen rististä, jonka kautta maailma on ristiinnaulittu minulle ja minä maailmalle" (Gal.6:14). Olisi väärin ajatella, että apostoli kerskasi ristinpuusta sinänsä, tarkoittamatta Ristiinnaulittua: Puulla itsessään ei ole armovoimaa, mutta se saa sen Vapahtajan kärsimysten kautta. Ja senvuoksi apostoli Paavalille Herran Risti on se, jonka edessä tulee tuntea syvää kunnioitusta. Sen, että Uuden testamentin kirjoituksissa Herran Ristiksi nimitetään ei vain Vapahtajan Kristuksen kärsimyksiä, vaan myös itse Ristiä - ristin puuta, todistaa apostoli ja evankelista Johannes: "Jeesuksen ristin ääressä seisovat hänen äitinsä ja hänen äitinsä sisar ja Maria, Kloopaan vaimo, ja Maria Magdaleena" (Joh. 19:25). Vapahtaja Itse, keskustellessaan opetuslastensa kanssa toisesta tulemisestansa, sanoi, että sitä edeltää merkin

ilmestyminen: "Silloin Ihmisen Pojan merkki näkyy taivaalla"(Mt. 24:30). Mikä tämä merkki on? - Kirkkoisien selityksen mukaan se on Herran Risti (Ks. Johannes Krysostomus...).

Siitä, mikä merkitys ristillä ortodoksisen kristityn elämässä on, puhuvat Johannes Krysostomuksen sanat: "Sen kautta tapahtuu kaikki, mitä me tarvitsemme. Jos täytyy syntyä- meille tarjotaan Risti; jos tahdomme nauttia ehtoollisen, jos täytyy ottaa käten päällepaneminen tai tehdä jotakin muuta - kaikkialla meidän edessämme on tämä voiton merkki. Sentähden me hyvin huolellisesti piirrämme sen sekä koteihimme, että seinillemme, ovillemme, otsaamme ja sydämeemme. Risti on pelastuksemme, yleisen vapauden ja Herramme armon merkki... Siispä, älä häpeä niin suurta hyvää, niin Kristuskaan ei ole häpeävä sinua, kun Hän tulee kirkkaudessaan, ja kun tämä merki ilmestyy Hänen edellään, loistaen kirkkaammin kuin auringonsäteet" (Johannes Krysostomus...).

5. Apostolinen usko ei ole vain saarnassa Ristiinnaulitusta ja Ylösnousseesta Kristuksesta, todistuksessa sakramenttien pelastavasta vaikutuksesta ja maanpäällisen sekä Riemuitsevan seurakunnan hengellisen yhteyden välttämättömyydestä, vaan myös tulemisessa ristiinnaulituksi yhdessä Ristiinnaulitun kanssa - urotyössä.

Helluntain - kirkon armollisen perustamisen - päivänä apostoli Pietari, "korottaen äänensä", kertoi pelastuksemme saavuttamisen historian, ja kun ne, jotka sen kuulivat, tunsivat piston sydämessään ja kysyivät: "Mitä meidän pitää tekemän?", apostoli vastasi: "Tehkää parannus" (Apt. 2:1-38). Tällä kehoituksella apostoli osoitti, minkä tulee olla askeettis-eettisen tien alkuna, ja missä tulee olla hengellisen elämän perussävy - katumuksessa, syvässä synnintunnossa ja parannuksessa.

"Minä olen Kristuksen kanssa ristiinnaulittu, ja minä elän, en enää minä, vaan Kristus elää minussa"(Gal. 2:19-20). "Ne, jotka ovat Kristuksen Jeesuksen omat, ovat ristiinnaulinneet lihansa himoineen ja haluineen"(Gal.5:24), - sanoo apostoli Paavali itsestään ja muista kristityistä. Olivatpa Vapahtajan Kristuksen kärsimykset ja ylösnousemus miten suuret ja kalliit tahansa, ne eivät hyödytä niitä, jotka itse eivät osallistu Hänen kärsimyksiinsä - eivät ristiinnaulitse syntejään, intohimojaan. Hänen lunastushedelmiään nauttivat vain ne, jotka vapaaehtoisesti osallistuvat niihin - elävät ei huolettomasti, "ei lihan, vaan hengen mukaan"(Room. 8:1 jne).

Pyhä kirkko on toteuttanut myös nämä apostolien käskyt ja todistukset. "Ennen kaikkea tehkää parannus, - opettaa pyhittäjä Feofan (Govorov), Vysenskin erakko (+1894). - Muistakaa, että hengellisessä elämässä ei voi tehdä mitään ilman parannuksentekoa. Etsipä joku mitä tahansa, kaiken alkuna tulee olla parannuksenteko. Niinkuin ilman perustusta ei voi rakentaa taloa, ja niinkuin pellolle ei voi kylvää, eikä istuttaa, ilman että puhdistaa sen, niin ei hengellisissäkään etsinnöissämme voida ryhtyä mihinkään ilman parannuksentekoa. Mitä tahansa ilman sitä tehtäisiinkään - kaikki on turhaa"(Hänen sanansa...). "Syvyydestä minä huusin Sinulle, Herra" (8 säe...)."Vapauta sieluni vankilasta" (10 säe...). "Elämänantaja, avaa minulle

katumuksen ovet" (paastotriodi...), - kaikuu kirkollisissa veisuissa. Mutta parannuksenteko ei ole vain katumusta syntisestä menneisyydestä. Se on myöskin todellinen uroteko hyvyyden saavuttamiseksi. Johannes Lestvitsnikin (+1649) sanan mukaan "parannuksenteko on Jumalalle annettu lupaus elämän korjaamisesta" (Hänen...). Ellei ole korjausta, eikä elämän hyvän muutoksen urotekoa, silloin ei ole myöskään todellista parannuksentekoa.

Uuden testamentin eettisen lain sisällön ydin on rakkaus Jumalaan. "Tämä on suurin ja ensimmäinen käsky"(Mt. 22:38). Mutta sen täytyy välttämättä yhdistyä lähimmäisenrakkauteen. "Tämä käsky meillä on häneltä - sanoo apostoli Johannes, - että joka rakastaa Jumalaa, se rakastakoon myös veljeänsä"(1 Joh. 4:21).

Pyhä kirkko, kehittäessään tätä apostolin ajatusta, opettaa: "Meidän pelastuksemme on lähimmäisessä". Nämä sanat kuuluvat pyhälle Pimen Suurelle (+ n.450). Niiden sisältöä pohtiessaan, igumeeni Nikon (Vorobjev) - Venäjän ortodoksisen kirkon viime vuosien kilvoittelija (+1963) kirjoittaa: Tämä merkitsee, että jos ihmisellä on oikea suhde lähimmäiseen, ts. jos hän täyttää pyhän käskyn: rakasta lähimmäistäsi niinkuin itseäsi, niin hän tämän perusteella ehdottomasti kykenee täyttämään myös kaikki muut käskyt, myös kaikkein tärkeimmän - Jumalan rakastamisen käskyn"(Ig. Nikon...).

Taaskin, seuraten apostolien käskyjä: "Ahkeroikaa sitä, mikä on hyvää kaikkien ihmisten edessä... eläkää rauhassa kaikkien ihmisten kanssa... voittakaa paha hyvällä"(Room. 12:17,18,21), pyhä kirkko on opettanut ja opettaa rakastamaan kaikkia ihmisiä, "huolimatta uskon ja uskontunnustuksen eroavaisuudesta tai kansallisuudesta tai syntyperästä, huolimatta säätyerosta, rikkaudesta tai köyhyydestä, ihmisen terveydestä tai sairaudesta, henkilön arvokkuudesta tai rujoudesta"(Pyhä vanhurskas Johan Sergiev...).

Tämän hyveen saavutettuaan kristitty ei kadehdi, ei tuomitse, ei valehtele, ei kiihdy, ei loukkaa muita, ei riitele heidän kanssaan, vaan elää sovussa, kunnioittaa muiden ihmisarvoa, ottaa heidän surunsa, kuin omansa, auttaa heitä sekä neuvoin että teoin - rakastaa yksinkertaisesti, ilman mitään poikkeamia, ilman maallisia, joutavanpäiväisiä voitonhimoisia laskelmia ja turhamaisuutta, muistaen, että Jumala Itse, ollen Täydellinen Rakkaus, on hyvin Tavallinen Olento. Esimerkkejä tällaisesta elämästä on paljon kirkon historiassa (niistä pyhien elämäkerroissa...).

Erään lähimmäisenrakkauden vaikutuksen pyhä kirkko näkee pyhän Isaak Sirinin (7.vuosisata) mukaan "hellivän sydämen" kasvattamisessa itseensä, sydämen, joka on täynnä hellyyttä kaikkea luotua kohtaan, ja joka ei voi välinpitämättömästi kestää, "kuulla tai nähdä mitään vahinkoa tai (jopa) pientä surua, jota luomakunta kokee" (Pyhä Isaak...). Kehotukset tämänkaltaiseen sydämen suremiseen ovat löytäneet kirkkaan ilmaisunsa opettajavanhus Sosiman, jonka esikuvana venäläisellä kirjailijalla F. M. Dostojevskilla (+1881) oli ennen kaikkea arkkipiispa Tihon Sadonilainen (+1782), opetuksissa. "Veljet, älkää pelätkö ihmisten syntiä - opettaa vanhus, - rakastakaa ihmistä hänen synnissäänkin, sillä tämä on jo Jumalan rakkauden kaltaista ja on korkeinta rakkautta maan päällä. Rakastakaa koko Jumalan luomaa maailmaa, sekä kokonaisuudessaan, että jokaista hiekanjyvää.

Jokaista lehteä, jokaista Jumalan sädetä rakastakaa. Rakastakaa eläimiä, rakastakaa kasveja, rakastakaa jokaista esinettä. Jos rakastat jokaista esinettä, niin käsität myös Jumalan salaisuuden esineissä. Käsität sen kerran ja alat sitten lakkaamatta tuntea sitä yhä enemmän ja paremmin... Ja alat lopulta rakastaa jo koko maailmaa täydellisellä, koko maailman käsittävällä rakkaudella" (F. M. Dostojevski...).

Hengellisyyden täydellisyyden huippu on nöyryys.

Apostolisen opetuksen mukaan Jumalan armon, joka on pelastukselle välttämätön, saavat juuri nöyrät - "Jumala on ylpeitä vastaan, mutta nöyrille hän antaa armon"(Jaak.4:6; 1 Piet. 5:5). Tämänvuoksi apostoli Paavali kehottaakin: "Älkää korkeita mielitekko, vaan tyytykää alhaisiin oloihin"(Room. 12:16).

Tämän me näemme kirkonkin elämässä. "Mitä on itsensä täydellistäminen? - kysyy pyhä Isaak Sirin ja vastaa: Nöyryyden syvyys" (...). Ja edelleen hän kuvaa kristittyä, joka on saavuttanut tämän hengellisen kasvun vaiheen. "Nöyränviisas, - sanoo hän, - ei rohkene rukoillakaan Jumalaa... tai pyytää mitään, ... eikä tiedä mitä rukoilla, hän on vain vaiti kaikkine aatoksineen, odottaen yksin armoa ja sitä hyvää tahtoa, joka lähtee hänestä Jumalan tyköä.. ja jos näin voi ilmaista (mutta kenties ei olekaan sopimatonta sanoa tätä), nöyränviisas ei ole "tästä maailmasta"(Joh. 8:23), koska hän ei kauhistu eikä muutu murheissa, eikä ilossa menetä järkeään, vaan pysyy kohtuudessa. Hänen koko ilonsa ja todellinen riemunsa on siinä, mikä on mieluista hänen Herralleen". (...) Nöyrä kristitty käyttäytyy tässä elämässä niin, että hän olisi valmis iankaikkiseen elämään. Kaikissa teoissaan hän ajattelee sitä, miten niitä arvioidaan taivaassa, ei maan päällä. Itsensä hän kuvittelee aina Jumalan, enkelien, pyhien seurassa muistaen, että taivaan asujat tulevat kerran olemaan ei vain hänen tekojensa, vaan myös hänen sanojensa ja ajatustensa todistajia.

Ollessaan suuri hengellinen teko, nöyryys on välttämätön kaikilla hengellisen elämän askelmilla, eikä sitä voi erottaa niistä. "Kaikki on hyvää ajallaan, kirjoittaa viime vuosisadan lopun ja tämän vuosisadan alun suuri opettajavanhus igumeeni Arsenia Sebrjakova (+1905), mutta väärällä ajalla paraskin voi olla vahingoksi. Mutta on yksi asia, jonka aika on aina, tämä asia on hengen nöyryys, se on kaikista paras"(igumeeni...). Pyhä abba Dorofei (6-7. vuosisadoilla) osoittaa suoraan nöyryyden erottamattoman yhteyden muihin hyveisiin. "Täydellinen nöyryys, - sanoo hän, - syntyy käskyjen täyttämisestä. Kun puissa on paljon hedelmiä, niin hedelmät itse painavat niiden oksia alaspäin ja taivuttavat niitä... Mutta on olemassa sellaisiakin puita (sitruunapuut), jotka eivät anna hedelmää, niin kauan kuin niiden oksat kasvavat ylöspäin, mutta jos joku ottaa kiven, ripustaa sen oksaan ja taivuttaa oksan alaspäin, silloin se antaa hedelmän. Näin sielukin, kun se nöyrtyy, tuottaa hedelmää, ja mitä enemmän se tuottaa hedelmää, sitä enemmän se nöyrtyy" (...)

Sen, miten tämä korkein apostolinen hyve käytännössä toteutuu pyhän ortodoksisen kirkon elämässä, osoittaa havainnollisesti tapaus yhden viimeisistä Altain lähetyssaarnaajista, isä Innokentin (Solotsin), myöhemmin Hersonin piispan (+1919) toiminnasta. Tästä kertoo piispa Innokentin hyvin

tuntenut metropoliitta Venjamin (Fedtsenkov). Maallisen elämänsä viimeiset päivät metropoliitta Veniamin vietti levossa Pihkovan luolaluostarissa ja kuoli siellä v. 1961. Näin hän kirjoittaa:

"Kerran isä Innokenti oli leiriytynyt pakanakylän rajalle. Lähetysaarnajilla ei ollut ruokaa. Isä itse lähti säkki mukanaan erään asukkaan luo, pyytäen vaikkapa myymään hänelle jauhoja tai leipää. Tämä kuitenkin kieltäytyi, vedoten köyhyyteensä sekä osoitti rikasta "shamaania" (paikallista uhripappia). Isä Innokenti lähtikin hänen luokseen, pyytäen leipää "Kristuksen tähden". Shamaani otti hänet epäystävällisesti vastaan, mutta teeskenteli haluavansa antaa jauhoja. Tultiin aitalle. Shamaani käski avaamaan säkin. Ja otettuaan yhden hyppysellisen jauhoja, sanoi pilkallisesti: "Tässä sinulle Kristuksen tähden!" Kristuksen opetuslapsi ei hämmentynyt. Kiivaasti ristinmerkkejä tehden hän lankesi kiitoollisena shamaanin jalkojen juureen ja sanoi: "Herra Kristus pelastakoon sinut lahjasi tähden!" Uhripappi tyrmistyi munkin nöyryydestä niin, että heti pyysi opettamaan hänelle kristillistä uskoa ja pitemmittä saarnoita otti kasteen yhdessä koko kylän kanssa... Ja miten paljon mielenkiintoista, tärkeitä ja opettavaista isä Innokenti olisikaan voinut kertoa työstänsä, mutta milloinkaan, - päättää metropoliitta - hän ei mitään tällaista puhunut. Viisaat rakastavat nöyrää vaikenemista" (Metropoliitta Venjamin...).

6. Johtopäätöksenä kaikesta esitetystä voivat olla Hersonin ja Tavritsin arkkipiispan Innokentin (Borisovin), viime vuosisadan puolivälin Venäjän ortodoksisen kirkon saarnaajan ja myös Jumalan miehen(+1857), sanat, jotka ovat kirjoitetut hänen laatimaansa "Ortodoksisen uskon muistomerkkiin"- ortodoksisen kirkon kaikkien vuosisatojen tunnustusten "Kokoomateokseen" kristinuskon alusta alkaen. "Pyhää uskoa, jonka me pidämme ja pyhää kirkkoa, joka elättää meitä, ei turhaan nimitetä apostolisiksi. Jokainen uskon dogmi on saanut alkunsa ei eilen, eikä toissapäivänä, vaan apostolisilta ajoilta. Mutta apostolien ja meidän välillämme on 18 vuosisataa. Tämän ajan kuluessa fyysisessä ja eettisessä maailmassa on tapahtunut lukematon määrä ilmiöitä, jotka ovat muuttaneet maapallon ja ihmisyhteisöjen kasvoja... Onko tämä muuttuvaisuuden laki ulottunut myös uskomme ja kirkkomme olemukseen? Uskomme siihen ja pidämmekö sen, mitä apostolit opettivat ja säätivät? Kysymys on äärimmäisen tärkeä jokaiselle totiselle kristitylle. Siihen voi vastata usealla tavalla, mutta luotettavin ja kaikkia rauhoittavin on se, kun kysymystä ratkaistessa pohjaksi asetetaan 18 menneen vuosisadan todistus. Sillä keneltä meidän vuosisatamme on ottanut uskon ja sakramentit? - Menneeltä vuosisadalta. Mennyt? - Edelliseltä, ja niin edelleen, kristinuskon alkuun asti. Tämänvuoksi, jos jokainen kristinuskon menneistä vuosisadoista esittää meille uskonsa ja näyttää uskontunnustuksensa mallin, ja jos näiden mallien puolueettomassa vertailussa käy ilmi, että jokainen mennyt vuosisata, mitä tulee sen uskoon suhtautumiseen, on siirtänyt seuraavalle saman, minkä on vastaanottanut edeltävältä, niin uskon muutoksia koskevat kysymykset ja hämmennykset raukeavat ja kadottavat itsestään voimansa...Juuri tätä suurta

ja pyhää tarkoitusta tämän "Uskon muistomerkin" on määrä palvella. Sen tarkoitus on osoittaa uskonopin katkeamattomuus ja muuttumattomuus ortodoksisessa kirkossa kristinuskon alusta meidän aikaamme asti, osoittaa, ei johtopäätöksin eikä pohdiskeluin, jotka aina jättävät jälkeensä hämmennyksen aiheen, vaan esittämällä jokaisen 18 menneen vuosisadan uskontunnustuksen mallit, niin että jokainen kirkon lapsi, nähdessään niiden täydellisen yhdenmukaisuuden niin keskenään kuin apostolien ajan perimätiedonkin kanssa, voi täysin vakuuttua siitä, että hän, seuratessaan ortodoksisen kirkon opetusta, kulkee ei ihmisjälkiä, vaan Jumalan jälkiä"(...).

Teesit:

1. Apostoli Paavali kiroaa ne, jotka eivät julista apostolista oppia. Kirkon totuudellisuuden määrittelykriteerinä on apostolisen uskon asettaminen historiallisesti muotoutuneen tunnustuksen rinnalle - apostolisen uskon ilmenemisen toteaminen kirkon elämässä.
2. Apostolisen todistuksen perusta on Ristiinnaulittu ja Ylösnoussut Kristus. - Tämän totuuden on apostolisesti omaksunut myös pyhä ortodoksinen kirkko. Sen kaikissa symboleissa, tunnustuksissa, jotka edustavat yhteenvetoja edeltäneestä "terveen opin mallista" (1.Tim. 1:13) ja ovat havainnollisia ortodoksikristityiden edeltäneen elämän tärkeimpien tapahtumien muistomerkkejä, tunnustetaan sama usko. Niinkuin apostolitkin, ortodoksisuus näkee ylösnousemuksessa olemassaolomme oikeutuksen ja toiveittemme lopullisen päämäärän.
3. Maallisen elämämme ajassa kirkon pyhät sakramentit ovat ikuisuuden ilmoitusta. Kaikkiaan niitä on seitsemän: Kaste, Voitelu, Katumus, Ehtoollinen, Ölypyhitys, Avioliitto ja Pappuus. Kaikki ne ovat apostolisen uskon ilmausta kirkon elämässä, pelastuksemme talonrakennuksen jatkoa.
4. Ortodoksista kirkkoa on mahdotonta ajatella ilman Jumalan Äidin, pyhien, pyhäinjäännösten, ikonien, ristin kunnioittamista. Tämä kunnioitus leimaa sekä ortodoksista jumalanpalvelusta että ortodoksista hurskauselämää. Ortodoksisen ihmisen koko rukouselämä on sen läpitunkema.- Ja tässä hänen elämässään ilmenee koko ajan taaskin sama apostolinen usko.
5. Apostolinen usko on ristiinnaulituksi tulemisessa yhdessä Ristiinnaulitun kanssa, urotyössä. Apostolit pitivät askeettis-eettisen tien alkuna parannuksen tekoa (Apt. 2: 1-38...), ensimmäisenä käskynä - rakkautta (Mt. 22:38; Joh. 4:21), hengellisen täydellisyyden huippuna - nöyryyttä (Jaak. 4:6; Room.12:16). Tämän me näemme myös pyhän kirkon elämässä.
6. Meidän ortodoksien säilyttämä usko ja uskon mukainen elämä ovat apostolisia.

Apostolisen uskon tunnustaminen tänään

I Kysymyksen asettelu

Ortodoksinen teologia ymmärtää "apostolisella uskolla" /tai "apostolisella opilla" - se on sama asia / Raamatun ja pyhän perimätiedon / t.s. ahtaassa merkityksessä "apostolisen perimätiedon" / kokonaisuutta, sellaisena kuin ne ilmenivät alkukirkossa, s. o. itse apostolien ja apostolisten miesten aikoina. Tämän vuoksi tämän esitelmän aihe tähtää itse asiassa kahden kysymyksen ratkaisemiseen: 1. Voiko nykyaikana puhua apostolisen uskon tunnustamisesta? 2. ja jos voi, niin millä tavalla tämä tunnustaminen toteutuu?

Kysymys apostolisen uskon tunnustamisen mahdollisuudesta nykyaikana tulee ymmärtää vain siinä mielessä, miten on ollut mahdollista säilyttää apostolinen usko puhtaana meidän päiviimme asti. Siinä, että tämä kysymys ymmärretään juuri näin, ei ainoastaan ole mitään outoa, vaan se, tämä ymmärtäminen, on kaikkein luonnollisin uskonnollis-kristillisen maailmankäsityksen ilmaus. Kaikkien suurten maailman uskontojen historia, kristinuskon historia mukaanluettuna, todistaa, että uskonnollinen maailmankatsomus on kaikkein konservatiivisin, ja konservatiivisin nimenomaan siitä syystä, että se aina ja täysin tietoisesti pyrkii säilyttämään puhtaina lähtöprinsippiinsä. Tämän vuoksi kristityiden pyrkimys tunnustaa nimenomaan apostolista uskoa, alkukirkon uskoa, vastaa suoraan uskonnon luontoa yleensä, ja kristinuskon luontoa erityisesti. Ongelma on, ei siinä, onko tämä kristityiden pyrkimys oikeutettu vaiko epäoikeutettu, vaan siinä, onko se mahdollista toteuttaa, vai eikö. Mutta tämä on jo toinen asetetuista kysymyksistä.

Edellä esitetystä on käynyt selväksi, että kysymys apostolisen uskon tunnustamisen tavasta, t.s. alkukirkon opin säilyttämisen tavasta, muuttuu kirkon elämän teorian ja käytännön tärkeimmäksi kysymykseksi. Kuitenkin yleinen vastaus tähän kysymykseen on melko yksinkertainen ja hyvin tunnettu: ainoa tapa säilyttää apostolinen usko on "kirkollinen perimätieto", t.s. perimätieto laajassa merkityksessä. Tämän käsitteen sisällön paljastamiselle ja esitykselle opista "kirkollisesta perimätiedosta" sen kaikkein tärkeimmissä aspekteissa omistetaan esitelmän koko loppuosa.

II "Apostolisen perimätiedon" ja "kirkollisen perimätiedon" välinen suhde

Ennen kaikkea on selvitettävä, millainen on "kirkollisen perimätiedon" ja "apostolisen perimätiedon" / = "pyhän perimätiedon" / välinen suhde. "Apostolisella perimätiedolla" ymmärretään jumalallista totuutta, jota Jumalan inspiroimat miehet itse, t.s. apostolit, eivät kirjoittaneet muistiin, vaan jonka he suullisesti välittivät kirkolle, ja joka siitä lähtien on katkeamatta säilynyt kirkossa. Välttämättömyyttä tunnustaa "apostolinen

perimätieto" tasavertaiseksi kristillisen uskonopin lähteeksi Raamatun kanssa perustellaan tavallisesti seuraavilla argumenteilla:

1. Alkukirkon historia todistaa, että kristinuskon totuus tuohon aikaan levisi nimenomaan kahdella tavalla - etupäässä suullisesti ja vain osittain kirjallisesti, minkä lisäksi kirjalliset tekstit olivat vain lyhyt muistutus suullisen opetuksen kautta omaksutusta totuudesta; lisäksi nämä kirjalliset tekstit eivät suinkaan heti tulleet tunnetuiksi koko kirkossa, ja vielä toisen vuosisadan jälkipuoliskolla oli pyhän Ireneuksen todistuksen mukaan kokonaisia kansoja, jotka olivat kääntyneet kristinuskoon, mutta joilla ei ollut itsellään mitään apostolisia kirjallisia tekstejä, ja joita opetettiin yksistään apostolisella perimätiedolla.

2. Itse Raamatun suorat ja selvät lausekset sallivat tunnustamaan apostolisen perimätiedon kiistattomaksi kristillisen uskonopin lähteeksi: "Niin seisokaa siis, veljet, lujina ja pitäkää kiinni niistä opetuksista, joita olette oppineet, joko meidän puheestamme tai kirjeestämme" (2 Tess. 2:15). "Minä kiitän teitä, että minua kaikessa muistatte ja noudatatte minun opetuksiani, niinkuin minä ne teille olen antanut" (1 Kor. 11:2). "Oi Timoteus, talleta se, mikä sinulle on uskottu, ja vältä tiedon nimellä kulkevan valhetiedon epäpyhiä ja tyhjiä puheita ja vastaväitteitä" (1 Tim. 6:20). "Ota esikuvaksi ne terveelliset sanat, jotka olet minulta kuullut" (2 Tim. 1: 13), "ja minkä olet kuullut minulta ja minkä monet ovat todistaneet, usko se luotettaville miehille, jotka sitten ovat soveliaita muitakin opettamaan" (2 Tim. 2: 2).

3. Kirkon pyhät isät ja opettajat ja yksinkertaisesti kristinuskon ensimmäisten vuosisatojen huomattavat kristityt ajattelijat ovat yksimielisesti ja katkeamatta todistaneet sen puolesta, että apostolinen perimätieto hyväksyttäisiin täysiarvoiseksi kristillisen uskonopin lähteeksi: ensimmäisellä vuosisadalla pyhä Ignatius, historioitsija Eusebiuksen todistuksen mukaan, kehotti uskovia kavahtamaan harhaopettajien mielipiteitä ja suositteli tätä varten "pitäytymään vankasti apostoliseen perimätietoon"; toisella vuosisadalla pyhä Ireneus kirjoitti: "kaikkien, jotka haluavat tietää totuuden, tulee kääntyä jokaisessa seurakunnassa apostolisen perimätiedon puoleen, joka tunnetaan koko maailmassa"; kolmannella vuosisadalla Origenes viittasi suoraan apostoliseen ja kirkolliseen perimätietoon uskonopillisen totuuden kriteerinä: "säilyköön kirkollinen perimätieto, joka perimysjärjestyksen kautta on annettu apostoleilta ja joka tähänkin päivään asti on seurakunnissa; vain siihen totuuteen täytyy uskoa, mikä ei missään kohdin poikkea kirkollisesta ja apostolisesta perimätiedosta"; samalla vuosisadalla pyhä Kyprianus todisti: "hurskaiden ja yksinkertaisten sielujen on helppo välttää eksytys ja löytää totuus, sillä, heti kun me käännyimme jumalallisen perimätiedon puoleen, eksytys katoaa"; neljännellä vuosisadalla pyhä Epifanius kehotti "pitäytymään myös perimätietoon, sillä kaikkea on mahdotonta saavuttaa yksin kirjoituksista; pyhät apostolit jättivät yhtä kirjoitukseen, toista perimätietoon"; pyhä Basileios Suuri: "kirkossa säilyneistä dogmeista ja saarnoista meillä on eräät kirjallisesta opetuksesta, eräät taas olemme ottaneet apostolisesta perimätiedosta, perimysjärjestyksen mukaan salassa, ja kummallakin on hurskautta varten sama voima; ... jos

alamme halveksua kirjoittamattomia tapoja, ikäänkuin niillä ei olisi riittävää auktoriteettia, niin me huomaamatta vääristämme Evankeliumia kaikkein oleellisimmassa"; pyhä Johannes Krysostomus: "eivät kaikkea välittäneet (apostolit) kirjoittamalla, vaan paljon myöskin kirjoittamatta; mutta molemmat ovat samalla tavalla uskon arvoiset; tämän vuoksi me pidämme uskon arvoisena myös perimätietoa: jos on perimätietoa, älä etsi mitään enempää".

4. ekumeenisten kirkolliskokousten päätökset, jotka ovat paljastaneet harhaopit ja vahvistaneet oikean uskon dogmit, perusteltiin ei vain Raamatun, vaan myöskin apostolisen perimätiedon väittein. Näin tapahtui Nikean kirkolliskokouksessa vuonna 325, Konstantinopolin vuonna 381, Efeson vuonna 431, Khalkedonin vuonna 451 ja Nikean toisessa vuonna 787. Viimemainitun kirkolliskokouksen isät ilmaisivat vakaumuksensa apostolisen ja samalla kirkollisen perimätiedon tarpeellisuuteen seuraavalla formulalla: "Me säilytämme kaikki, kirjoittamalla tai kirjoittamatta meille säädetyt kirkolliset perimätiedot".

Edellä esiinotetuissa Origeneen ja Nikean toisen ekumeenisen kirkolliskokouksen isien sanoissa on helppo panna merkille hyvin tärkeä ajatus: apostolisen perimätiedon ja kirkollisen perimätiedon läheisen yhteyden vahvistaminen. Todellakin, käytännössä (mutta ei teoriassa!) nämä molemmat perimätiedon muodot edustavat melkein samaa - kristillisen uskonopin täydennystä ja selitystä. Tässä niiden välinen ero on siinä, että jos apostolinen perimätieto täydentää ja selittää Raamattua, niin kirkollinen perimätieto täydentää ja selittää koko apostolista oppia - sekä Raamattua että apostolista perimätietoa yhdessä. Mutta teoreettinen (=dogmaattinen) ero apostolisen perimätiedon ja kirkollisen perimätiedon välillä on sängen oleellinen: apostolinen perimätieto on, Raamatun ohella, jumalallisen ilmoituksen täysin arvovaltainen lähde, t.s. sen lähteenä on Jumalan tahto; kirkollinen perimätieto puolestaan ei ole tarkasti ottaen jumalallisen ilmoituksen lähde, eikä sen lähteenä ole Jumalan tahto, vaan se on kirkon tapa säilyttää jumalallinen ilmoitus puhtaana ja tulkita sitä, ja sillä on lähteenään kirkon tahto. Näin kirkollinen perimätieto ei ole apostolisen opin lähde, vaan se on ohje apostolisen opin toteutukseen. Tälle ohjeelle perustuu kirkollisen elämän koko käytäntö, ja sen ulkopuolella tämä käytäntö ei voi toteutua, vaan johtaa raskaisiin vääristelyihin itse apostolisen opin ymmärtämisessä.

III Historiallisia todisteita kirkollisesta perimätiedosta.

Missä tämä kirkollinen perimätieto sitten on? Kirkollista perimätietoa, koska se on läheisesti riippuvainen apostolisesta perimätiedosta, esiintyy viimemainitun kanssa yhteisissä kirjallisissa dokumenteissa:

1. vanhoissa symboleissa, jotka epäilemättä ovat syntyneet itse apostolien aikoina ja alati olleet olemassa kaikissa kirkollisissa yhteisöissä aina niiden perustamisesta lähtien;
2. "pyhien apostolien säännöissä";

3. ekumeenisten ja paikallisten kirkolliskokousten päätöksissä;
4. vanhoissa liturgioissa;
5. vanhoissa asiakirjoissa, jotka käsittelevät kristittyjä marttyyreja, esim. pyhän Ignatios Bogonosetsin (Antiokialainen ?) ja pyhän Polykarpoksen, Smyrnan piispan, asiakirjoissa;
6. vanhoissa kirkkohistorioissa, erityisesti - Eusebius Pamfilin historiassa;
7. kirkon kaikkien muinaisten isien ja opettajien teoksissa;
8. vanhan kirkon jumalanpalveluskirjoissa, joissa on säilynyt tietoja paastoja, pyhä- ja juhlapäiviä, pyhäkköjen rakennetta, kirkollisten toimitusten ja pyhien seremonioiden järjestystä koskevista säädöksistä.

Näiden dokumenttien kaikki tekstit eivät tietenkään ole kirkollisen perimätiedon tai apostolisen perimätiedon ilmausta. Tämän vuoksi, osoittaakseen näistä teksteistä nimenomaan kirkollisen perimätiedon, on ensin löydettävä niistä apostolinen perimätieto ja irroitettava se teksteistä. Kaikki muu, mikä on jossakin suhteessa kristilliseen uskonoppiin, on kirkollista perimätietoa.

Apostolisen perimätiedon määrittelemiseksi on olemassa kaksi tuntomerkkiryhmää. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat n.s. sisäiset tuntemerkit: 1. apostolisella perimätiedolla ei tule olla sisäisiä ristiriitaisuuksia, ja 2. sen tulee olla Raamatun mukaista, t.s. sen tulee vastata Raamattua. Toiseen ryhmään kuuluvat n.s. ulkonaiset tuntemerkit: 1. apostoliseksi perimätiedoksi voidaan tunnustaa vain se, mikä voidaan johtaa apostolien aikoihin, ja mitä alusta lähtien, t.s. ensimmäisellä ja toisella vuosisadalla, käytettiin kristillisissä yhteisöissä, jotka apostolit itse olivat perustaneet. Tästä tuntemerkistä on olemassa Tertullianuksen selvä todistus: "Vain sellainen perimätieto on tunnustettava apostoliseksi, mikä yhä vielä on säilynyt heidän perustamissaan seurakunnissa". Mutta Tertullianuksen tai pyhän Ireneuksen, jolla myös on analogisia lausumia, oli helppo operoida tällaisilla kriteereillä, sillä he elivät aikana, joka oli lähellä apostolien aikoja. Nykyään tällaista apostolisen perimätiedon tarkistusmenetelmää on tietenkin mahdotonta toteuttaa. Tämän vuoksi on tyydyttävä lievempään kriteeriin: 2. jo sitä voidaan pitää apostolisena perimätietona, mitä sellaisena ovat esittäneet kaikki tai vain monet kolmannen, neljännen ja viidennen vuosisadan kirkon opettajat, sillä he ovat perustaneet lausumansa vanhempien opettajien todistuksiin ja tällä tavalla, Augustinuksen huomautuksen mukaan, ovat ilmaisseet vain sen, mitä olivat kirkosta löytäneet. 3. Lopuksi apostolisen perimätiedon kiistaton tuntemerkki on se, mihin kirkko on aina pitäytynyt, mutta mitä ei voi löytää Raamatusta. Augustinuksen sanojen mukaan, "mitä koko kirkko on säilyttänyt, ja mikä ilman minkään kirkolliskokouksen asetusta on siinä aina säilynyt, sitä me oikeutetusti kunnioitamme apostoleilta saatuna".

Niinpä, liittäessämme nämä molemmat tuntomerkkiryhmät edellä lueteltuihin historiallisiin dokumentteihin, me voimme osoittaa niihin sisällytetyn apostolisen perimätiedon. Ja irrotettuaamme tämän apostolisen perimätiedon niistä, me löydämme jäljelle jääneestä materiaalista myös kirkollisen perimätiedon.

Mutta tärkeimpänä kirkollisen perimätiedon faktojen tietolähteenä ovat moninaiset uskonopin esitykset, t.s. ortodoksisen kirkon uskontunnustustekstit. Nämä uskonesitykset jakautuvat kahteen ryhmään: 1. ne, jotka ovat peräisin vanhasta kirkosta, ja joilla sentähden on ehdoton arvo, 2. myöhempien vuosisatojen uskonesitykset, joilla on arvoa siitä syystä, että ne ovat sopusoinnussa edelliseen ryhmään kuuluvien uskonesitysten kanssa.

Ortodoksisen kirkon uskontunnustustekstien ensimmäiseen luokkaan kuuluvat seuraavat uskonesitykset: a) ensimmäisen ja toisen ekumeenisen kirkolliskokouksen uskontunnustukset, neljännen ekumeenisen kirkolliskokouksen dogmi kahdesta luonnosta Jeesuksen Kristuksen yhdessä persoonassa, kuudennen ekumeenisen kirkolliskokouksen dogmi kahdesta tahdosta Jeesuksessa Kristuksessa, seitsemännen ekumeenisen kirkolliskokouksen dogmi ikonien kunnioittamisesta; b) uskon määrittelyt, joita ei ole erityisesti vahvistettu ekumeenisissa kirkolliskokouksissa, mutta jotka koko ekumeeninen kirkko on tosiasiallisesti hyväksynyt: pyhän Gregoriuksen, Uuskesarealaisen Ihmeidentekijän, symboli, sekä pyhän Athanasius Aleksandrialaisen symboli.

Ortodoksisen kirkon uskontunnustustekstien toiseen ryhmään kuuluvat ennen kaikkea uskonesitykset, joilla on yleisortodoksista merkitystä. Niistä tärkeimmät ovat seuraavat kaksi: 1. "Katolisen ja apostolisen idän kirkon ortodoksinen uskontunnustus", joka on laadittu 17. vuosisadan puolivälissä kumoamaan läntisten kristityiden - luterilaisten, kalvinistien ja, erityisesti, roomalaiskatolisten ja uniaattien eräitä mielipiteitä. 2. "Idän kirkon ortodoksisen uskon esitys", joka on laadittu v. 1672 Jerusalemin kirkolliskokouksessa, ja joka otti huomioon ennen kaikkea kalvinistiset eroavaisuudet ortodoksisuudesta. V. 1938 tämä uskonesitys käännettiin venäjän kielelle nimellä: "Idän patriarkkojen kirje ortodoksisesta uskosta".

Tähän ryhmään tulee sijoittaa ortodoksiset uskonesitykset, jotka ovat laaditut Venäjän ortodoksisessa kirkossa. Näiden uskonesitysten päämääränä on ollut opastaa uskossa ja hurskaudessa jokaista ortodoksikristittyä. Tästä syystä ne ovat laaditut katekismusten muotoon. Tunnetuin näistä katekismuksista on ollut "Laaja kristillinen katekismus" (n.s. "Metropoliitta Filaretin katekismus"), josta on otettu kymmeniä kertoja uusia painoksia 19. ja 20. vuosisadoilla. Tähän täytyy myös lisätä eräitä poleemisia kirjoituksia, jotka on julkaistu 18.- 19. vuosisadoilla korkeimman kirkon johdon määräyksestä toisuskoisten, etenkin roomalaiskatolisten ja reformaattorien mielipiteiden kumoamiseksi.

IV. "Kirkollinen perimätieto" ja "kirkollinen tapa"

Lopuksi tulee varoittaa täysin mahdollisesta käsitteiden "kirkollinen perimätieto" ja "kirkollinen tapa" sekoittamisesta. Koska kirkollisella perimätiedolla on lähteenään kirkollisen vallan tahto, niin se on itse asiassa kirkollista lainsäädäntöä. Kirkollisella tavalla sen sijaan ei ole lähteenään

kirkollisen yhteisön, (mukaanluettuna myös kirkolliseen valtaan kuulumattoman), minkään jäsenen tahto. Tämän vuoksi kirkollinen tapa ei periaatteessa ole kirkollista lainsäädäntöä.